

GLASNIK

MAJ 1984, ŠTEVILKA 5, LETO XVIII

IMP Glasnik izdaja delavski svet IMP — Industrijska montažna podjetja Ljubljana v 8200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Trebinska 9, telefon (061) 343-342. Ureja uredniški odbor: Iztok Munih (predsednik), Miro Dražumerič (namestnik predsednika), Drago Goli, Ciril Hladnik, Lojze Javornik (odgovorni urednik), Aleksandra Kostanjevec, Janez Kržmanec, Ela Mulej, Janez Rojic, Dragica Rudolf, Katarina Sever in Majda Slapar. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Redni naročniki prejmejo brezplačno. Preostali naročniki plačajo. Naročninam, ki jim ne pridejo rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen plačila temeljnega davka od prometa proizvodov.

Sozdov delavski svet delavno v novi mandat

Sozdov delavski svet je začel novo mandatno dobo 18. aprila zelo delavno, saj je imel dnevni red kar 18 točk — preveč celo za sveže delegate, ki so rekli, da bi v bodoče rajši sestankovali pogosteje in z manj obseznimi dnevnimi redi.

Najprej so na podlagi poročila olinke komisije ugotovili, da so bili delegati za novi mandat pravično izvoljeni. Nato so na predlog sozdovega koordinacijskega odbora sindikata za novega predsednika delavskega sveta izvolili Iztoka Muniha (delegata delovne skupnosti Livar), za njegovega namestnika pa Antona Kralja (delegata iz tozda Montažna proizvodnja — Klima Celje).

Namestnik sozdovega generalnega direktorja Janez Stanovnik se je pri tem v imenu vodstva predstavljene organizacije zahvalil posebnemu prispevanju delavskega sveta Lucijanu Lipušku za zavzeto delo in mu podaril spominsko darilo. Lipušek pa je vsem novoizvoljenim

delegatom ter novemu predsedniku in namestniku čestital in jim zaželel, da bi vodili delo sozdovega delavskega sveta v skupno korist in ne v korist posamičnih interesov.

Čim se je sozdov delavski svet konstituiral, se je lotil vsebinskih nalog. Najprej je sprejel poziv delovnim in temeljnim organizacijam, naj predlagajo delegate za izvršilne organe delavskega sveta. Delegati so sprejeli tudi sklep o razpisu del in nalog generalnega direktorja sozda, saj bo funkcijo od leta 1980, 1. avgusta potekel mandat.

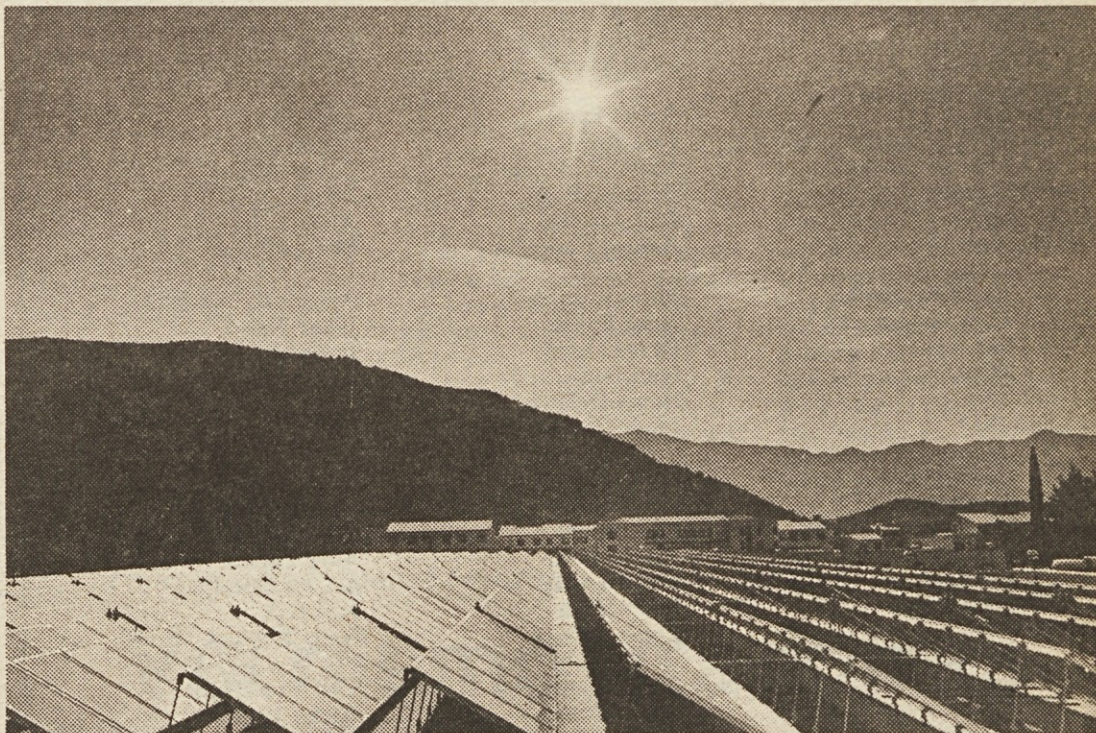
Posebno težo sta imeli obravnavi poslovnega poročila in spremeni sozdovega plana za leto 1984, o čemer (kot še o nekate-

rih drugih točkah) poročamo posebej.

Sozdov delavski svet je tudi obravnaval investicijski program za postavitev druge faze računalniško podprtega informacijskega sistema. Delegati so program podprli ter pozvali delavske svete tozdov, naj čim prej podpišejo Aneks k Samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev. Ta aneks bi moral biti sprejet do 15. maja, da se bodo lahko začeli z Iskro-Delto pogovori o podpisu pogodbe. Vrednost investicije je nekaj nad 283 milijonov dinarjev, vsa optema pa bo instalirana do 30. junija 1985.

Precej razprave je bilo tudi o Pravilniku o celostni grafični podobi IMP, objavljamo sestavo delavskega sveta v novem mandatnem obdobju in sestavo zbora Interne banke, razen tega pa še poročila o nekaterih drugih točkah dnevnega reda.

LOJZE JAVORNIK

Aprila so v Budvi slovesno odprli turistični kompleks Slovenska plaža. V okviru tega turističnega naselja je tudi velik »sončni« sistem za pripravo sanitarne vode, za katerega je IMP delovna organizacija Klimat dobavila 1736 sprejemnikov sončne energije. Pravijo, da je to največji »sončni« sistem za sanitarno vodo v Evropi, saj je površina sončnih sprejemnikov skoraj 2500 kvadratnih metrov, ogrevajo pa sto kubičnih metrov vode v štirih akumulatorjih. Naprave pa so povezane tudi z ogrevalnim sistemom na toplotne črpalke, za katerega lahko uporabljajo morsko vodo ali vodo, ki jo ogrevajo sončni sprejemniki. Sončne sprejemnike v Budvi je vgradila beogradska delovna organizacija Vodoterma, ki je izvajala tudi druga montažna dela na Slovenski plaži. (Foto: Miško Kranjec).

Sprejet plan sozda za letošnje leto

Delavski svet sozda je na seji 18. aprila sprejel plan sozda za letošnje leto. Sozdov plan so sprejeli, čeprav niso vsi tozdi dali soglasja k planu delovnih skupnosti in tozdov skupnega pomena.

Pregled pripomb namreč kaže, da so osnovne razvojne usmeritve naše sestavljene organizacije sprejemajo vsi tozdi soglasno, pač pa se nekateri tozdi ne strinjajo s prispevki, ki so jim določeni za delovne skupnosti in tozde skupnega pomena. Zato so delegati plan sestavljene organizacije soglasno sprejeli z izrecnim pristavkom, da ta odločitev pomeni tudi sprejema pripomb za delovne skupnosti in tozde skupnega pomena. Ti bodo prejeli, ko bodo vsi uporabniki dali soglasje k planom izvajalcev.

Ob tem pa je treba reči, da so bili v sozdu letos opravljeni veliki napori za usklajevanje planov delovnih skupnosti in tozdov skupnega pomena. O tem je večkrat razpravljala tudi Komisija za planiranje in družbenoekonomске odnose, še več pa je bilo neposrednih pogovorov, na katerih so podobno razpravljali o obsegu, kvaliteti in ceni storitev delovnih skupnosti in tozdov skupnega pomena. (to so tozdi Inženiring, Marketing in Izobraževalni center ter delovni skupnosti sozda in Interne banke).

Na teh pogovorih so tudi uskladjali večino spornih zadev, tako da velika večina tozdov soglašala tudi s plani delovnih skupnosti in tozdov skupnega pomena. Večina pripomb uporabnikov ni načelne narave, pač pa so konkretno-operativne. Predsednik Komisije za planiranje in družbenoekonomske odnose Bojan Šefman je povedal, da je še najbolj sporen plan tozda Marketing. Tozdi — uporabniki imajo glede združevanja denarja za Marketingovo dejavnost različne pripombe, da jih ni mogoče spraviti na skupni imenovalec in narediti enoten sistem. Skratka o teh zadevah se je možno dogovoriti le ločeno v neposrednih pogovorih glede na potrebe in zahteve tozdov — uporabnikov.

Tako tudi bo. Plan sestavljene organizacije je torej sprejet in velja, medtem ko bodo operativni dogovori o planskih nalogah delovnih skupnosti in tozdov skupnega pomena tekli še naprej.

L. J.

Poročilo o poslovanju sozda v letu 1983

Na nekaterih pomembnih področjih smo v IMP v letu 1983 presegli zastavljene planske cilje:

- Za 5 % smo presegli planirani obseg fakturirane realizacije.
- Za 13 % smo presegli plan dohodka.
- Za 11 % smo presegli plan izvoza.
- Dosegli smo planirani obseg domačih naročil.
- Ohranili smo razmeroma visok nivo likvidnosti poslovnega sistema.

Kljub temu pa si moramo postaviti vprašanje, ali smo v danih razmerah storili dovolj, ali smo izkoristili vse tiste prednosti, ki jih je IMP v izvajanju svoje dejavnosti pridobil v preteklih letih. Iz analiz, ki smo jih pripravili na vseh ravneh organiziranja ob zaključnih računih za leto 1983 jasno izhaja, da se v gospodarjenju krepijo nekatere negativne tendence:

Novi sporazumi o osebnih dohodkih

Osnutki dokumentov za novi sistem osebnih dohodkov v sozdu IMP so že pripravljene. Sozdov delavski svet jih bo predvidoma obravnaval na naslednji seji. Če bo šlo vse po programu, bo javna razprava v juniju.

Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije pa je dal v javno razpravo osnutek Samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in izhodiščih za razporejanje dohodka, čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v gradbeništvu, o katerem so razpravljali tudi nekateri organi v našem sozdu. IMP je organiziral tudi širšo razpravo o osnutku panožnega Sporazuma, katere so se udeležili predstavniki montažnih organizacij iz vse Slovenije.

Predstavniki montažnih organizacij so se na sestanku 7. maja dogovorili, da bodo k panožnemu Sporazumu dali nekaj pripomb. Za IMP javnost bo verjetno najbolj zanimivo stališče, da so monterka dela v osnutku panožnega Sporazuma preizkušeno ocenjena. To zlasti poudarjajo avtorji našega Sporazuma, medtem ko v drugih montažnih organizacijah razlike niso tako velike, ali pa jih sploh ni. Če ti podatki držijo, je torej v našem sozdu predlagano nekoliko višje vrednotenje montažnih del kot v drugih organizacijah naše branže.

Po rokovniku, ki ga je sprejel Izvršni odbor republiškega sindikata gradbincev, bo v drugi polovici maja že pripravljen predlog branžnega Sporazuma, ki naj bi šel takoj v sprejem v tozde, da bi ob Dnevu gradbinca v začetku junija že razglasili njegovo veljavnost.

Nekatere razprave o osebnih dohodkih podrobneje povzemamo na 3. strani.

● Zmanjšanje fizičnega obsega proizvodnje, počasnost v prestrukturiranju programov glede na tržno situacijo.

● Velik delež izrednih, oziroma rentniških prihodkov v celotnem prihodku, ki umetno vzdržujejo visok obseg porabe, zlasti v nekaterih montažnih TOZD.

● Zmanjšanje donosnosti prodaje, predvsem kot rezultat prepočasnega prilaganja tržnim zahtevam in spremenjenim gospodarskim razmeram.

● Povečanje števila tozd, ki poslujejo nerentabilno ali z motnjami.

● Premajhna vlaganja v razvoj novih programov in novih tržišč, ki so posledica razdrobljene in neučinkovite uporabe akumulacije.

● Neuspeh v pridobivanju novih investicijskih del v tujini.

● Dolgoročno povečevanje notranjih režijskih stroškov, ki je posledica slabosti v organizaciji poslovanja, neučinkovitega podvajanja funkcij in razraščanja birokracije v IMF.

● Vse pogostejši primeri drobnjarskega zapiranja v ograjo lastnih kratkoročnih interesov, ki razdvaja kolektive, preusmerja pozornost vodilnih delavcev k drugorazrednim vprašanjem in zavira razvoj.

Te probleme nameravam v nadaljevanju nekoliko podrobneje osvetliti v luči težjih pogojev gospodarjenja, ki nas čakajo, in v luči nalog, ki jih moramo opraviti za dolgoročno krepitev poslovnega sistema IMP kot družbenoekonomsko smotrne oblike organiziranosti v naših poslovnih dejavnostih.

I. Gospodarske razmere

Gospodarske razmere v katerih je deloval IMP v letu 1983, so bile za organizacije, ki proizvajajo in ponujajo blago in storitve na trgu investicijskih dobrin, neugodne.

Povpraševanje je bilo vse leto pod pritiskom politike zmanjševanja investicij, cele vrste selektivnih ukrepov in velikih likvidnostnih težav v večjem delu gospodarstva. Ob visoki stroškovni inflaciji se je zmanjšala donosnost prodaje, saj povečanih stroškov bodisi zaradi konkurenčnih razlogov (predvsem v montaži) bodisi zaradi kontrole cen, ni bilo mogoče v celoti prenesti v prodajne cene.

Zaradi visoke inflacije in hitrega padca tečaja dinarja so rasti prodaje in fakturirane realizacije in izvoza realno negativne, kar pomeni, da s prej omenjenimi preseganji planov ne moremo biti zadovoljni.

Še posebno negativen vpliv na poslovanje je imela v letu 1983 ustanovitev plačevanja opravljenega dela s strani iraških investitorjev in dolgotrajno meddržavno reševanje problema odloženih plačil. Tako stanje ni le ogrozilo naše notranje likvidnosti, pač pa je negativno vplivalo tudi na izvedbo poslov, na uspešnost poslovanja v tujini, pa tudi na pridobivanje novih poslov v Iraku, ki je še vedno naše največje tuje tržišče.

Značilna za leto 1983 so tudi nihanja in dileme v izvajanju stabilizacijske ekonomske politike, ki so se izrazila v stalno spreminjajočem se družbenoekonomskem okolju, kar je negativno vplivalo na vse elemente proizvodnega procesa in destimuliralo organizacijo za izkoris-

● Nadaljevanje na 8. strani

Delavski svet sozda v novem mandatnem obdobju

Na podlagi poročila Volilne komisije je sozod delavski svet potrdil zakonitost mandatov novoizvoljenim delegatom za delavski svet sozda IMP in njihovim namestnikom. Izvoljeni so bili:

	Delegat	Namestnik
TOZD OV	Stojan Filipič	Ivan Bitenc
TOZD KM	Štefan Novak	Janez Korenčan
TOZD MK	Ana Staver	Bojan Čebbron
DS DO Promont	Martin Kosmina	Irena Švab
TOZD MM	Bogdan Sagaj	Rado Zupan
TOZD IB	Franc Hrovat	Uroš Prodanovič
TOZD Projektiva	Dušan Šulek	Nada Radonjič
TOZD Blisk	Milan Ritlop	Andrej Zadrovce
TOZD Elektrovinar	Janez Ekart	Vlado Klobučar
DS DO PMI	Anton Ojstršek	Marjana Pliberšek
TOZD Industrijska proizvodnja	Alojz Amon	Janez Stepišnik
TOZD Montažna proizvodnja	Anton Kralj	Valter Uratnik
DS DO Klima	Majda Skočir	Danica Juteršek
TOZD LSNL	Janez Vodenšek	Matjaž Jordan
TOZD TA	Ivan Kek	Franc Kastelic
TOZD LBK	Jože Marinič	Anton Lečnik
TOZD VIPO	Danijel Zupančič	Lojze Hribar
DS DO Livar	Iztok Munih	Nevenka Gorec
TOZD EM	Štefan Panič	Anton Lah
TOZD TEN — Telekomunikacije	Jože Kovač	Anton Bežjak
TOZD TEN — Energetika	Martin Vidergar	Tomaž Miklič
TOZD Dvigalo	Boleslav Bizaj	Jože Bavdek
TOZD ISO	Jože Jelenko	Alojz Kolar
DS DO Emond	Andrej Hudoklin	Marjan Žagar
TOZD TRATA Črpalke	Jerko Bošnjak	Aleksander Čertalič
TOZD Trata Avtomatika	Janez Fajfar	Janez Weiss
TOZD Itak	Drago Ogrič	Janez Rotar
TOZD Skip	Ignac Sotler	Anton Gradišek
TOZD Ipko	Bojan Debevc	Feliks Grmek
DS DO IKO	Janez Garbajs	Jože Škrlep
TOZD Inženiring	Milan Krajc	Franc Mrhar
TOZD Zastopstva	Vladimir Dovšek	Metka Zupančič
TOZD Izobraževalni center	Elka Rojnik	Marinka Erdani
TOZD Projektivni biro	Viljem Košir	Alojz Šafarič
TOZD Alchrom	Jože Deželak	Angela Obrulj
TOZD Marketing	Igor Meliva	Julij Čuk
DS DO Izip	Bojan Šefman	Ivana Košorok
EDO Klimat	Ivan Erklavec	Ciril Grošelj
EDO TIO	Franc Bizjak	Darko Tratnik
EDO Panonija	Jakšič Edvard	Karel Fujs
Delovna skupnost sozda	Dušan Kecman	Lojze Javornik
Delovna skupnost Interne banke	Lidija Močilnikar	Bara Krašna

Svet delavske kontrole sozda IMP

Za delegate v Svet samoupravne delavske kontrole SOZD IMP so bili izvoljeni:

DO Promont	Drago Malavašič	Sozod delavski svet je potrdil veljavnost mandatov novoizvoljenih delegatov razen skupnima delegatoma delovnih organizacij Izip in Emond, ker:
DO PMI	Janez Sajt	1. Tozd Marketing iz sestava delovne organizacije Izip ni volil skupne delegatke Biljane Novak.
DO IKO	Jože Jerina	2. Tozd Iso iz sestava delovne organizacije Emond ni volil skupnega delegata Ladislava Gärtnerja.
DO Klima	Helga Volk	Sozod delavski svet je dal pobudo, naj v obeh tozdih popravijo navedene pomanjkljivosti.
DO Livar	Borut Wildmann	
DO Izip	(opomba 1)	
DO Emond	(opomba 2)	
EDO Klimat	Janez Rupert	
EDO Panonija	Zvonko Balantič	
EDO TIO	Milan Vejnovič	
DS SOZD in DS IB	Tone Štrus	

Zbor Interne banke IMP

Za delegate in njihove namestnike v zbor Interne banke IMP so izvoljeni naslednji kandidati:

	Delegat	Namestnik
TOZD OV	Anica Jokič	Franc Levstek
TOZD KM	Milan Pečenko	Vojko Cigoj
TOZD MK	Ivan Batagelj	Marta Franetič
TOZD MM	Janez Rupnik	Jože Vauhnik
TOZD IB	Adi Smeh	Milan Berlič
TOZD Projektiva	Jože Hebar	Franc Topolec
TOZD Blisk	Olga Temlin	Viktor Vrečič
TOZD Eko	Danica Belšak	Plohl Irena
TOZD IP	Viljem Bertole	Marjan Zgrabljč
TOZD MP	Hermína Čretnik	Andrej Titan
TOZD LSNL	Drago Božič	Irena Rind
TOZD TA	Franc Kastelic	Peter Bregar
TOZD LBK	Anton Lečnik	Matjaž Ponikvar
TOZD VIPO	Lojze Hribar	Anton Zaman
TOZD EM	Milan Tomažin	Nada Djordjevič
TOZD TEN Telekomunikacije	Marinka Velkavrh	Zlata Huzjak
TOZD TEN Energetika	Edita Plečko	Rafka Snoj
TOZD Dvigalo	Leopold Fakin	Marija Pičulin
TOZD ISO	Martin Kovač	Mirko Cernec
TOZD TRATA Črpalke	Vlado Kramberger	Stane Zagoričnik
TOZD Trata Avtomatika	Andrej Jelenc	Igor Tonin
TOZD Itak	Izidor Sterle	Ludvik Prušek
TOZD Skip	Angela Rajh	Valerija Deržič
TOZD Ipko	Janez Počakaj	Ida Rogelj
TOZD Inženiring	Jože Kranjc	Borut Žerjal
TOZD Zastopstva	Mitja Ogrinc	—
TOZD IC	Ida Kurent	Marija Kepic
TOZD PB	Martina Glavan	Milan Pavlica
TOZD Alchrom	Leopoldina Zafošnik	Vlasta Zagorac
TOZD Marketing	Bojan Koželj	Ignac Završnik
EDO Klimat	Silvester Urh	Jasna Gruden
EDO TIO	Alojz Rejc	Silva Kosmač
EDO Panonija	Franc Franko	Olga Lazar

1 IMP Livar TOZD VIPO je delegata v zbor IB izvolil na volitvah dne 18. 2. 1983
2 IMP Izip TOZD Marketing je delegata in namestnika izvolil na volitvah dne 25. 5. 1983

Zavrnilo so jih v Elektromontaži in Tenu-Energetiki

Spremembe sozdovih aktov še vedno niso sprejete

Referenda o spremembah in dopolnitvah sozdovih aktov tudi na ponovnih referencah ni bil sprejet v vseh tozdih. Spremembe in dopolnitve Samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev so zavrnili delavci v Elektromontaži in Tenu-Energetiki, medtem ko so predlog sprememb Sporazuma o združitvi v Interno banko IMP zavrnili samo v tozdu Elektromontaža.

Ponovna referenduma sta bila tudi v Inženiringu in Tenu-Telekomunikacijah; kjer so delavci sprejeli vse samoupravne akte, o katerih so glasovali. Tako je predlog sprememb in dopolnitev sozdovih aktov doslej sprejel enaintrideset IMP-jevih tozdov in enoviti delovnih organizacij, kljub temu pa ne veljajo.

Ko je sozod delavski svet razpravljal o tem problemu, je sprejel sklep, naj sindikalna izvršna odbora v Elektromontaži in Tenu-Energetiki ugotovita, zakaj delavci zavračajo omenjene predloge, delavska sveta obeh tozdov pa naj pripravita poročilo o neuspešnih referendumi. Obenem je sozod delavski svet zadolžil strokovne službe sozda, delovne organizacije Izip in tozda Marketing, naj v razpravi zagotovijo vsa potrebna pojasnila.

Delegatom sozdovega delavskega sveta je dal pisno stališče tudi generalni direktor. V svojem stališču opozarja na pomen predlaganih sprememb in dopolnitev, ki jih vsebinsko lahko razdelimo v tri skupine:

- 1) Precej sprememb je potrebnih, ker moramo sozdove akte uskladiti z novimi predpisi, ki so bili sprejeti od prejšnjih sprememb. Take spremembe so: Določitev sestavljene organizacije za nosilca zunanjetrgovinske dejavnosti, prenos pooblastil za sklepanje pogodb pri opravljanju poslovskega pomena na sestavljeno organizacijo, imenovanje direktorja tozdov skupnega pomena, pogoji za izkoriščanje inovacij, nastalih v okviru sozda, notni informacijski sistem in ureditev splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.
- 2) Drugi sklop sprememb je potreben, da se opredeli funkcija je ustanovljene službe za usmerjevalni razvoj ter da se popravijo pomanjkljivosti določb v obstoječih aktih: razporejanje delavcev, delovanje notranje arbitraže in določbe o kolektivni znamki in celostni grafični podobi.
- 3) Tretji sklop sprememb pa je potreben, ker je treba vključiti v besedilo sozdovih samoupravnih aktov novi tozd Marketing, ki se je konstituiral v skladu z vsemi predpisi.

V pisnem gradivu, ki so ga prejeli delegati sozdovega delavskega sveta, je nadalje navedeno, da niti Elektromontaža niti Tenu-Energetika med javno razpravo in usklajevalnim postopkom (to je od 15. junija do 15. novembra 1983) nista imela pripomb k predlaganim spremembam in dopolnitvam sozdovih samoupravnih aktov.

Pripombe v kasnejših razpravah kažejo, da tozda zavračata sozdove akte iz vzrokov, ki nimajo zveze z vsebino predlaganih sprememb in dopolnitev. Tako so npr. v Elektromontaži pogojevali razpravo o navedenih spremembah z reševanjem združevanja sredstev za Klimatovo investicijo. V obeh tozdih pa so izrazili tudi bojazen, da se bo z ustanovitvijo Marketinga povečala režija v sozdu. Toda spremembe sozdovih samoupravnih aktov samo opredeljujejo položaj tozda Marketing v sozdu, medtem ko je možno vprašanje števila zaposlenih v tem tozdu, torej vprašanje režije, reševati s planom.

Iz teh razlogov je tak odnos Elektromontaže in Tenu-Energetike označen kot neprimeren, saj preprečuje uveljavitev odločitev, ki je v sozdu sprejeta z ogromno večino — in to zaradi razlogov, ki nimajo trdne vsebinske zveze s to odločitvijo. Dejansko se na tak način paralizira celoten sistem IMP.

Zato je bil med drugim predlagan tudi sklep, da sozod delavski svet obsoja neargumentirano zavračanje sprememb sozdovih aktov in da obsoja tudi metodo pogovaranja, ker je takšno ravnanje v nasprotju z načelom sporazumevanja in onemogoča zakonito ureditev sistema IMP v skladu s predpisi.

Delegat Tenu-Energetike Martin Vidergar se s takšnim stališčem ni strinjal. Rekel je, da v Tenu niso postavljali nobenih pogojev za sprejem sozdovih aktov, pa tudi svoje pripombe so utemeljili. Prodaja jakega toka je dala pisno izjavo, da od Marketinga ne morejo pričakovati nobene pomoči pri prodaji svojih izdelkov. Delavci so se nato vprašali, zakaj naj združujejo prispevke za Marketing, če od njega ne morejo pričakovati nobene koristi.

Na to je odgovoril Izipov delegat Bojan Šefman: Pred referendumom je bila v Tenu-Energetiki seja tozdovega delavskega sveta, kjer je ta organ dal soglasje k Marketingovemu planu za letošnje leto, se pravi, da so sporne zadeve uredili.

Vidergar je potrdil: Res smo našli skupni jezik in upali smo, da se bo to pokazalo tudi pri referendumskem rezultatu, a se žal ni...

Lahko pa bi iz tega sklepali, da so odprta vprašanja, ki so botrovala negativni odločitvi v glavnem urejena. Najpomembnejše bo zdaj pripraviti analizo referendumov ter se na njeni osnovi dokončno pogovoriti še o preostalih spornih zadevah in najti za vse sprejemljive rešitve. Sklepe o tem je sozod delavski svet sprejel soglasno, obsodbo neargumentiranega zavračanja in pogovaranja pa z večino glasov.

LOJZE JAVORNIK

Obrti sto imamo...

Sozod delavski svet priporoča omejitev soglasij

IMP-jevec ne bo več mogel dobiti soglasja za opravljanje popoldanske obrti, ki je poslovna dejavnost sozda IMP. Tako bo, če bodo delavski sveti tozdov, delovnih skupnosti in enoviti delovnih organizacij upoštevali priporočilo sozdovega delavskega sveta.

Pobudo, da se je razprava o popoldanski obrti znašla na dnevnem redu najvišjega sozdovega organa upravljanja, sprožil Programovni komite za ljudsko obrambo in samozaščito. Zamislili so se nad tem, kako različno politiko imajo naše organizacije pri izdajanju soglasij za popoldansko obrt. Nekateri so zelo restriktivni (Montaža Maribor, Elektromontaža, Trata-Črpalke, Itak, vsi Livarjevi tozdi in še nekateri v petih letih niso izdali nobenega soglasja). Nekateri soglasij načeloma ne izdajajo. Nekateri vprašajo, s čim se bo bodoči obrtnik ukvarjal popoldne in mu dajo soglasje le za dejavnost, s katero ne bo konkuriral svoji organizaciji. Nekateri pa izdajajo soglasja vseprek, tudi za konkurenco delavcu ne izda soglasja za popoldansko obrt; s katero bi konkuriral tozdu — nato pa gre tak delavec v drugo organizacijo in soglasje dobi.

Zato so tudi rekli, naj ne bi dobil nihče soglasja za popoldansko obrt, ki je sozdova poslovna dejavnost — da se preprečijo primeri, ko nek tozd izda soglasje za obrt, ki je konkurenca tozdu v drugi delovni organizaciji.

Torej — nihče nima nič proti zasebni iniciativi in popoldanski obrti, vendar naj to ne bo na škodo vseh skupaj.

Je pa po svoje zanimivo, kaj delajo naši popoldanski obrtniki. V zadnjih petih letih so tozdi in delovne skupnosti izdale 107 soglasij. Na spisku dejavnosti so seveda vse vrste instalacij (od vode in plin-skih naprav, do elektroinstalacij in servisiranja klime), pa različne elektroizdelke (tudi elektroornice za stanovanjske hiše) pa plavajoča, sitotisk, avtoelektričarstvo in avtoličarstvo kot klasični obrtni dejavnosti, ne manjka pa tudi bolj nenavadnih usmeritev kot so: dela za občinsko gasilsko zvezo, fotografiranje, izdelava lesenih izdelkov etnografskega značaja, servis za smučičarje — trening smučarjev skakalcev.

Iztok Munih — predsednik delavskega sveta

Delavski svet sozda je na aprilski seji izvolil na novega predsednika Iztoke Munih iz Livarja. Novi predsednik je bil rojen 21. 12. 1949 v Ljubljani.

Izkušen se je za metalurškega modelarja ter se po učni dobi zaposlil v Litostroju, kjer je delal dve leti.

Leta 1971 je dobil službo ekonomski enoti Livarne Ivančni gorici, kjer je sedaj 11 let. V livarni je najprej opravljal dela modelarja ter hkrati študiral ob delu na Višji upravni šoli v Ljubljani — smer Indok. Sedem let peto leto opravlja delo in loge tajnika organov upravljanja in odgovornega urednika Livarjevega Glasila.

Na družbenopolitičnem področju je bil v Livarju sekretar OOZK, predsednik delavskega sveta delovne organizacije Livar, član grosupeljskega občinskega komiteja ZK ter predsednik sveta za informiranje pri občinski konferenci SZDL občine Grosuplje.

Tone Marolt — v. d. pomočnika direktorja sozda

Sozod delavski svet je na seji 18. aprila imenoval za vršnega dolžnosti pomočnika generalnega direktorja za pravno samoupravno področje Tonea Marolta, ki je bil prej vodja Pravnih služb v delovni skupnosti sozda. Aleš Čerin, ki je delovni pomočnik generalnega direktorja opravljal doslej, je bil na mrež izvoljen za predsednika izvršnega sveta občinske skupščine Ljubljana-Bežigrad.

Pripravljen osnutek gradiv za novi sistem osebnih dohodkov v sozdu

Enako delo, enako plačilo — za vse

Osnutek gradiv, ki bodo opredeljevala novi in enotni sistem osebnih dohodkov v sozdu, je že pripravljen. Komisija za planiranje in družbenoekonomske odnose je tudi predlagala potek razprave: V začetku maja bo o gradivih razpravljali širši strokovni kolegij, nato bo Komisija pripravila dokončen osnutek gradiva, ga predložila sozdovemu delavskemu svetu, ta pa bo, če se bo z gradivi strinjala, odprl javno razpravo. Pričakujemo torej lahko, da bodo gradiva objavljena v prilogi junjske številke Glasnika.

Novi sistem osebnih dohodkov bodo na ravni sozda opredeljevali naslednji akti:

- Samoupravni sporazum sozda IMP o skupnih osnovah in merilih za ugotavljanje in razporejanje čistega dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Doslej na ravni sozda takšnega samoupravnega sporazuma nismo imeli, zdaj pa je predlagan kot osnovni dokument, ki bo določil način enoten obnašanja pri razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov.

- Metodologija za analitsko oceno del in nalog. Delovna skupina, ki je pripravila gradivo, je uporabila dosedanje metodologije, ki pa jo je nekoliko dopolnila.

- Enotni katalog tipičnih del in nalog — z opisi in vrednotenjem. Ocenjenih je 96 režijskih in 55 proizvodnih del. V katalogu ni več dosedanjih relativnih razmerij, pač pa je ocena posameznih del in nalog izražena v točkah, nato pa so dela glede na zahtevnost razvrščena v razrede, ki jih je 37 — pričemer pa je snazilec kot doslej najnižje ocenjeno delovno mesto v četrtem razredu.

- Pripravljen pa bo še četrti dokument o nagrajevanju po individualni uspešnosti, ki bo podal enoten način za uporabo norm v proizvodnji oziroma montaži, dal izhodišča za nagrajevanje delovne uspešnosti režijev na podlagi ocenjevanja ter določil pravila za nagrajevanje poslovnih delavcev.

Razmerje med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom v osnutku Sporazuma je večje od dosedanje prakse v sozdu — in sicer je predlagano 1 proti 6, ozi-

roma 1 proti 5, 17, če upoštevamo, da najnižji trije razredi niso zasedeni. Tudi znotraj posameznih razredov so premiki, saj so predlagatelji, upoštevali izhodišče, da je treba proizvodna dela boljše vrednotiti, tako da novi Sporazum prinaša na primer monterjem boljše ocene. Seveda pa bo treba še preveriti ali so vse ocene zares ustrezne.

Predvsem pa je katalog tipičnih del in nalog le orientacija, v okviru katere bodo tozdi in delovne skupnosti ocenjevali dela glede na svojo specifikko. Seveda pa se bo treba že ocenjenih del držati, ne pa jih ponovno vrednotiti, da ne bi porušili sistema. Novi sporazum rešuje tudi vprašanje minulega dela v skladu z Zakonom o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Po eni strani je predlagano, naj bi dodatke na delovno dobo in stalnost še ohranili, kar je o predeljeno v poglavju o dodatkih in nadomestilih.

Minulo delo pa je nekaj drugega — ne pridobimo ga avtomatično z leti, pač pa s poslovnimi odločitvami, ki omogočajo povečanje dohodka. Predvideni sta dve možnosti. Pri manjših inver-

sticijah je delavec upravičen do svojega deleža na osnovi minulega dela dve leti — in sicer vsako leto po zaključnem računu. Če pa je imel tozde večje investicije, za katero je združil več denarja, kot je imel poslovnega sklada in je bilo treba odločiti na zboru delavcev, je treba ugotavljanje minulega dela opredeliti s posebnim samoupravnim sporazumom. V primeru pa, ko tozde ne ustvari dovolj dohodka za v IMP dogovorjeno akontacijo osebnih dohodkov, sklade skupne porabe ter rezervni in obvezni poslovni sklad, ni minulega dela, ker velja, da tak tozde posluje z motnjami in je zato treba sprejeti sanacijski načrt. Do osebnega dohodka na osnovi minulega dela so upravičeni tudi delavci skupnih služb delovnih organizacij in sozda — in sicer v skladu z njihovim prispevkom k poslovnim rezultatom tozdov, za katere opravljajo storitve.

Sporazum opredeljuje tudi, da bodo tozdi iz svojih rezervnih skladov solidarnostno združevali denar za osebne dohodke v tozdu, ki ima izgubo. Opredeljeno je tudi solidarno združevanje denarja za skupno porabo za tiste tozde, ki jih ne morejo zagotoviti sami.

Združuje se tudi polovica tistega dohodka tozdov, ki je rezultat izjemnih tržnih ugodnosti. Kako se bo ta združen denar porabil, pa bo odločil sozdov delavski svet.

Zanimiva je tudi predlagana novost pri nagrajevanju inovacij: Da bi lahko v tozdu koristne predloge nagradili s pavšalno nagrado do višine povprečnega mesečnega osebnega dohodka v sozdu. Namen je seveda spodbujati razmišljanje o ranih koristnih izboljšavah v proizvodnji. Zato naj bi tako pavšalno nagrado podelili, če ugotovijo, da je predlog dober, ne da bi še posebej ugotavljali ekonomski učinek te izboljšave. Določeno je tudi, da je treba v zaključnem računu posebej prikazati dohodek, ki je bil rezultat inovacij pa tudi nadomestila, ki so jih prejeli avtorji.

Skratka, osnutek novega Sporazuma s spremljajočimi dokumenti spet prinaša izhodišča za enotno vrednotenje podobnih del in nalog v vsem sozdu, poleg tega pa uveljavlja še načelo, da se bo konkretna politika delitve usklajevala na sozdovi ravni. Lahko rečemo, da naši kolektivi zahtevajo večjo enotnost pri osebnih dohodkih. Seveda pa bo treba znati to enotnost tudi doseči in jo obdržati, da se nam ne bo ponovila zgodovina dosedanje sistema osebnih dohodkov, ki smo ga v imenu tako imenovanih »specifičnosti« vsi po malem spreminjali, nazadnje pa se vsi skupaj začudeno in ogroščeno spraševali, zakaj nimamo pri delitvi osebnih dohodkov v sozdu nobene enotnosti.

LOJZE JAVORNİK

Ob razpravah o panožnem Sporazumu o delitvi dohodka

Vsi nismo gradbinci

Vprašanje, ali je gradbinski Samoupravni sporazum o skupnih osnovah za razporejanje dohodka, čistega dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo sploh primeren za IMP, je bilo v središču pozornosti članov sozdovega Sindikalnega koordinacijskega odbora, ko so razpravljali o aktivnostih za sprejem tega sporazuma. Seja je bila 10. aprila.

Osnutek panožnega Sporazuma sta pripravila in predložila v javno razpravo Splošno zdru-

ženje gradbeništva in Republiški odbor sindikata gradbenih delavcev. Sporazum naj bi dal enotno osnovo za politiko osebnih dohodkov v vsem gradbeništvu — tako v gradbeni operativi, industriji gradbenega materiala, projektantski dejavnosti kot tudi v montažni dejavnosti in drugih spremljajočih dejavnostih. Že pri teh dejavnostih so velike težave, saj imajo vsaka svoje posebnosti, kar je ugotavljala tudi delovna skupina, ki je pripravljala osnutek Sporazuma.

Ko pa ga obravnavamo v IMP se pojavijo še dodatni problemi. Na to je opozoril Livarjev delegat Janez Vodenšek, ki je povedal, da v tej organizaciji menijo naslednje: IMP kot celota ne more pristopiti h gradbinskemu Sporazumu, saj več kot 60 odstotkov naše dejavnosti sploh ne sodi v gradbeništvo, pač pa v kovinsko predelovalno industrijo. Delovna organizacija Livar je seveda izrazil primer, po njihovem pa je še vrsta drugih IMP delovnih organizacij, za katere gradbinske osnove sploh niso primerne. Livarji spominjajo na devizni sistem, kjer smo v IMP ugotovili, da glede na problematiko spadamo v kovinskopredelovalno industrijo.

Za Livar bi seveda prišla v poštev tudi Sporazuma črne in barvne metalurgije. Predvsem pa v Livarju menijo, naj o pristopu k temu ali onemu Sporazumu ne bi odločali enotno za ves sozd, pač pa prepustili to odločitev delovnim organizacijam. Izvajali naj bi iz gospodarsko-tehničnih dejstev in se sporazumevali v okviru tiste dejavnosti, kamor določena delovna organizacija po naravi svoje proizvodnje tudi sodi.

Podobno pripombo je imel tudi Dušan Mestnišek iz Emonda, ki je spomnil, da imamo v IMP poleg močno kovinsko predelovalne tudi elektrodejavnost.

Vendar pa zadrega ni tako huda, kot je videti na prvi pogled. Naš pravnik Dušan Kecman, ki je sodeloval pri nastajanju Sporazuma, in sekretar IO Sindikata gradbenih delavcev Slovenije Štefan Praznik sta pojasnila, da k Sporazumu pristop-

pajo tozdi. Tudi predlagatelji menijo, naj bo merilo za pristop načelo dejavnosti. Praznik je povedal, da so se trudili oblikovati dovolj prožna načela, ki verjetno omogočajo vključitev tudi drugim tozdom, vendar če bodo neke ugotovili, da bo sporazum glede na njihovo dejavnost ne-realno, bodo pristopili pač k tistemu Sporazumu, ki jim ustreza.

Tudi delovna skupina, ki pripravljala osnutek sozdovega Sporazuma o osnovah za delitev dohodka in osebnih dohodkov upošteva ta problem in bo preučila Sporazume vseh panog, ki so zastopane v IMP ter pripravila usklajeno sintezo za sozdov Sporazum, pa tudi predlog, v katerih panogah naj posamezne delovne organizacije usklajujejo politiko delitve dohodka in osebnih dohodkov. To ji je izrecno naročila tudi Sindikalna koordinacija.

Seveda so se delegati vprašali, ali bo sploh možno najti skupen imenovalec med dvema ali tremi panožnimi Sporazumi. Eden pomembnih ciljev Sporazuma je namreč poenotiti vrednotenje enakih ali podobnih del, različne panoge pa imajo verjetno različna merila.

Kecman in Praznik sta menila, da bo poenotenje možno. V Sloveniji se pripravljata tudi družbeni dogovor, ki bo opredelil vrednotenje sedemnajstih ali osemnajstih del, ki so skupna vsem panogam. To bodo glavne sporne točke, znotraj katerih bodo panožni Sporazumi določili kriterije za razvrščanje za panogo specifičnih del, delovne organizacije in tozdi pa bodo nato to še konkretizirali za svoje razmere.

Praznik je še povedal, da so na Republiškem svetu ZSS preračunali doslej pripravljene osnutke panožnih Sporazumov in ugotovili, da so merila dokaj enotna, saj je največja razlika pri oceni enakih del 7 odstotkov. Gradbinski sporazum je neke v zlati sredini. Vse torej kaže, da bo uskladitev možna brez večjih težav.

L. J.

Dopisujte v Glasnik!
Telefon uredništva:
(061) 343-342.

Na referendumu 17. aprila

Blisk za združitev s Panonijo

Prižadevanja in akcije družbenopolitičnih organizacij in začasnega individualnega poslovnega organa v tozdu Blisk v pripravah na ponovni referendum o izločitvi tega tozda iz delovne organizacije PMI in združitvi s Panonijo so obrodila sadove.

Na ponovnem referendumu 17. aprila v tozdu Blisk so glasovali vsi delavci razen treh (to je 99,1 odstotka volilnih upravičencev). Za izločitev tozda Blisk iz PMI-ja in združitve s Panonijo se je izreklo 71,5 odstotka delavcev, za Samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo Panonija, industrija kmetijske mehanizacije in montaže pa je glasovalo 65,5 odstotka delavcev. Organizatorje akcije je presenetil precejšen odstotek negativnih glasov v Iraku, kjer je bilo na dan referenduma 53 Bliskovih monterjev.

Bliskovi delavci so o referendumskih predlogih razpravljali po sindikalnih skupinah in na dveh zborih delavcev, na katerih je bil podrobno pojasnjen pomen združitve za tozde Blisk in za kovinsko industrijo v občini. S pojasnili so sodelovali tudi predstavniki murskosoboške občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij ter sozda IMP in delovne organizacije PMI.

Bliskovi delavci po izglasovanem referendumu zdaj od vseh, ki so jim obljubljali podporo v novi organiziranosti pri združevanju sredstev za realizacijo investicijskega elaborata, pričakujejo, da bodo besedo tudi držali. Rečeno je bilo, da bo investicijski elaborat pripravila strokovna služba sozda v mesecu dni, toda ta rok je že potekel.

Sprejeti samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo Panonija, industrija kmetijske mehanizacije in montaže določa, da ima nova delovna organizacija dve temeljni organizaciji združenega dela:

- tozde Kmetijska mehanizacija in
- tozde Blisk, montaža in obdelava kovin.

Oba tozda bosta formirala delovno skupnost za opravljanje skupnih funkcij: organizacijsko razvojna in tehnično tehnološka funkcija, komercialna funkcija, finančno računovodska funkcija, plansko analitska funkcija in splošno kadrovska funkcija.

Dejavnost obeh temeljnih roganizacij bo ostala ista kot pred združitvijo. Glavna dejavnost tozda Kmetijska mehanizacija bo proizvodnja kmetijskih strojev — proizvodnja traktorskih priključkov vseh vrst in drugega kmetijskega orodja, glavna dejavnost tozda Blisk pa bo napeljava in popravilo gradbenih instalacij. Obe našteti dejavnosti bosta tudi osnovni dejavnosti celotne delovne organizacije.

Vsaka temeljna organizacija odgovarja za obveznosti druge temeljne organizacije neomejeno solidarno.

Delavski svet delovne organizacije bo imel 15 delegatov in sicer sedem iz tozda Kmetijska mehanizacija, pet iz tozda Blisk in tri iz delovne skupnosti skupnih služb.

Tozde Blisk je sklep o izločitvi iz delovne organizacije PMI že poslal v obravnavo delavskim svetom ostalih PMI-jevih tozdov, kot to določa Zakon o združenem delu.

Nova organiziranost bo stopila v veljavo s 1. julijem letos. V obeh organizacijah že pripravljajo plan aktivnosti za postopek formiranja nove organizacije, za sprejem vseh potrebnih dokumentov in za registracijo delovne organizacije in obeh tozdov.

»ZA«

IMP-Metall je v letu 1983 dobro posloval

Naša opora na tujem trgu

IMP-Metall je lansko poslovno leto zaključil pozitivno z okrog 830.000 avst. šilingi ostanka dohodka pri 61,7 milijona šilingih skupne realizacije. Sanacijski program, ki so ga sprejeli zaradi slabih poslovnih rezultatov v prejšnjih letih, je torej že dal prve rezultate. S tem sta se strinjala tudi Svet ustanoviteljev podjetja v tujini (SUPT organ, ki v sozdu nadzira poslovanje IMP-Metalla), kakor tudi generalna skupščina našega podjetja.

Večino realizacije — 86 odstotkov — je IMP-Metall ustvaril s trgovsko dejavnostjo. Šest odstotkov realizacije mu je prinesla lastna proizvodnja, preostalih osem odstotkov pa dejavnost Iskre Delte, s katero je IMP-Metall začel sodelovati v lanskem letu.

Podatke o poslovanju IMP-Metalla je dal njegov poslovodja Janez Miklavc. Sanacijski program je namreč določil, da se poslovne funkcije v mešanem podjetju opravljajo iz Ljubljane, saj je za uspešno poslovanje potrebnega tudi mnogo dogovarjanja z našimi tozdi v domovini. Janez Miklavc je povedal, da so izvajali sanacijski program. Potrebno je bilo nekaj prilagajanja tržnim razmeram, so se pa strogo držali v sanacijskem programu predvidenih stroškovnih mej, kar je po njegovem mnenju najpomembnejše.

Poglejmo značilnosti poslovanja IMP-Metalla v lanskem letu! Kot že rečeno, je bila trgovska dejavnost najbolj pomembna. IMP-Metall je navezal intenzivne stike z nekaterimi IMP-jevimi tozdi in delovnimi organizacijami (Iko, Tio, Ten-Telekomunikacije in Energetika, Blisk in še posebej Marketing in Inženiring). Sodelovanje obsega tako izvoz kot uvoz, klasične trgovske posle kot tudi menjavo v okviru sejemskih sporazumov in na osnovi kompenzacij. Tako je podjetje v Šentjaku na Koroskem začelo utirati pot v Turinju nekaterim novim IMP-jevim proizvodom. Izvoz iz Jugoslavije preko IMP-Metalla je bil vreden

17,4 milijona šilingov.

V lastni proizvodnji so v Šentjaku zadržali pet delavcev, ki so bili stalno zaposleni s proizvodnjo strojnih elementov za kupce v Avstriji in ZRN. Tudi letos ima Metall dovolj naročil in je v štirih mesecih z lastno proizvodnjo ustvaril že okrog milijon šilingov prometa. Določena dela odstopa v dodelavo Trati, ki ima ustreznejše stroje.

Nov dejavnik je Iskra-Delta, s katero je IMP oziroma IMP-Metall sklenil dogovor o poslovnem sodelovanju pri proizvodnji mikroprocesorjev — poslovnih računalnikov partner. Delti so oddali v uporabo dve tretjini proizvodnih prostorov v Šentjaku, ki so jih tudi adaptirali za proizvodnjo in montažo elektronskih naprav. Iskra-Delta pa je poskrbela za prešolanje delavcev. Ves potreben denar za proizvodnjo in razvoj računalnikov je zagotovila Iskra-Delta.

Sodelovanje z Iskra-Delto je bilo potrebno in pomembno, saj so se tako razdelili nekateri fiksni in obratovni stroški, kar je koristno za oba partnerja. Iskra je zdaj začela postopek za ustanovitev lastnega podjetja z imenom Iskra Delta Computers, ki bo še naprej v istih poslovnih in proizvodnih prostorih. S tem bo dosežena popolna proizvodna in poslovna razmejitev, kar je glede na Deltine programske zasnove nujno. Sicer pa so že od vsega začetka vodili obračune poslovanja za vsako dejavnost posebej.

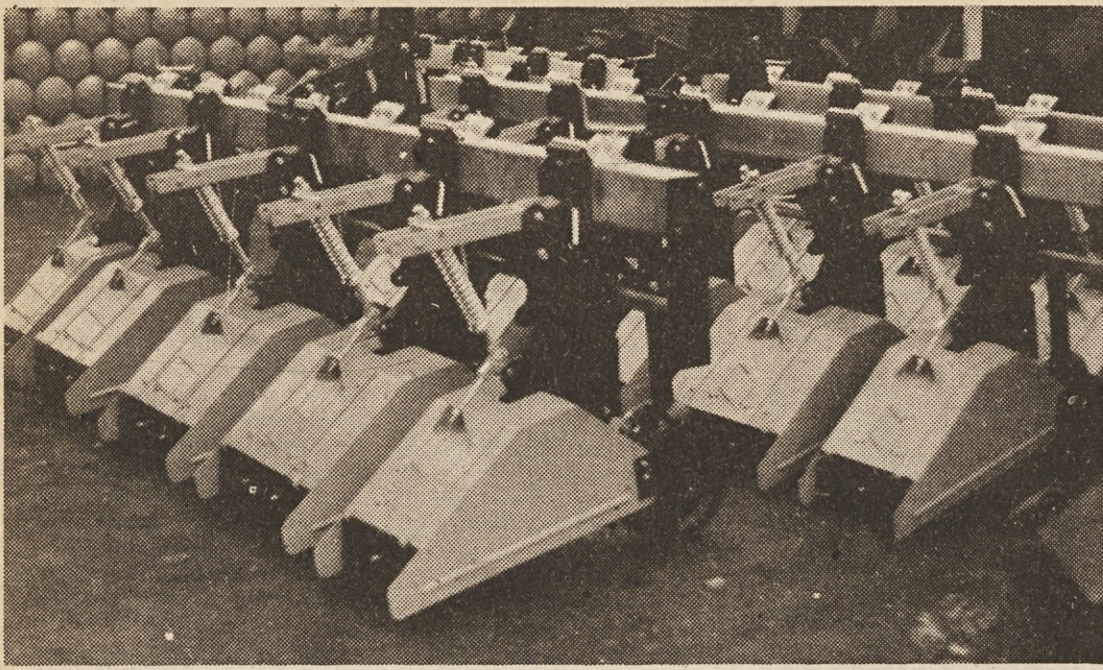
V okviru sanacijskega programa je IMP-Metall lani

zmanjšal in prevrednotil zaloge v kovinski in elektro proizvodnji ter odpisal nekatere sporne terjatve. Tudi dejstvo, da so poravnali nekatere dolgeve in izterjali precej denarja od dolžnikov, kaže, da so dobro gospodarili. Zato je bila likvidnost ves čas dovolj dobra in je lahko IMP-Metall prevzel financiranje nekaterih poslov za potrebe IMP-ja ali Iskre Delte. Glavni Metallov dolžnik je zdaj postala matična organizacija IMP, kar gre pripisati razmeram, v katerih poslujejo jugoslovanske banke. Čeprav sozda ima devize, te pogosto ne prihajajo pravočasno na račun IMP-Metalla.

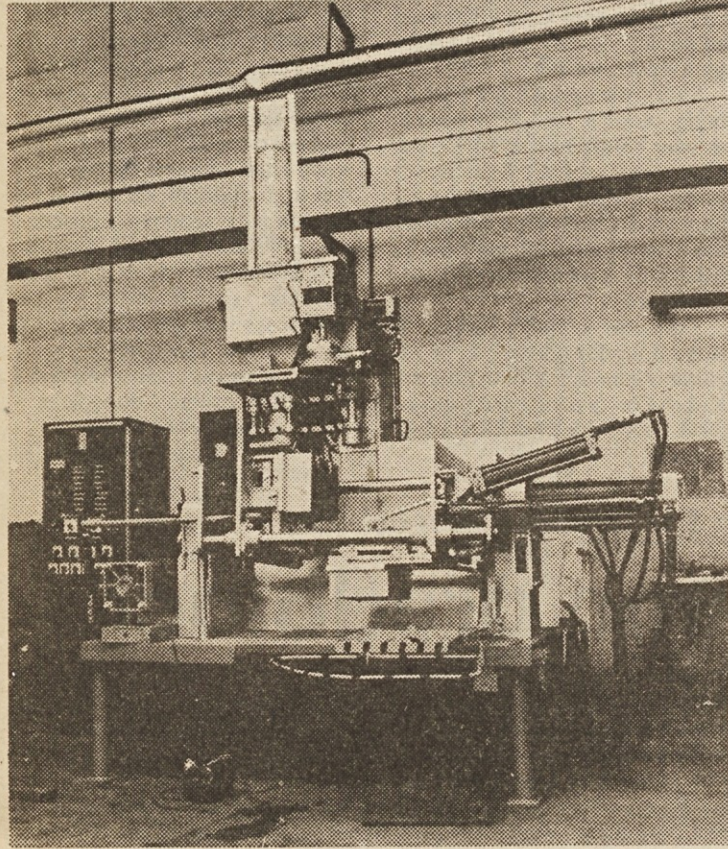
IMP-Metall si je tudi pridobil zaupanje avstrijskih bank. Tako je Avstrijska poslovna banka podaljšala veljavnost jugoslovanskih garancij s šestih mesecev na eno leto in IMP-Metallu odobrila nekatere ugodnosti, kot so nižja obrestna mera, nižje honorarje za akreditive in podobno. Tudi Slovenska posojilnica v Šentjaku je Metallu odobrila nekatere obrestne ugodnosti.

Kako pa naprej? »V letu 1983 je IMP-Metall dokazal, da lahko uspešno posluje, v letu 1984 pa bi morali predvsem začeti s širitvijo lastne proizvodnje,« pravi Janez Miklavc. Usmerjevalni razvoj pripravljata zasnovo nekaterih programov, ki bi jih lahko izpeljal IMP-Metall bodisi samostojno ali pa v proizvodnem in kooperacijskem sodelovanju s tozdi v domovini.

Želja je tudi, da bi v okviru sozda IMP povečali krog družabnikov — ustanoviteljev mešanega podjetja v Avstriji. Tozdom Trati-Avtomatiki, Črpalke in Zastopstva naj bi se torej pridružili še drugi tozdi, ki so zainteresirani za razvoj Metalla. Cilj

To je nov izdelek delovne organizacije IMP-Panonijska: freze za obdelavo zemlje in med poljščinami. Panonijska izdeluje dvo in petredne freze v sodelovanju z Italijansko firmo Pegoraro. FRKU

V Livarju je skupina petih delavcev izdelala jedrarski stroj oziroma stroj za pečenje jeder. Stroj je izdelan po sistemu croning in so ga skonstruirali trije delavci iz tozda VIPO. Izdelan je iz domače opreme in tudi iz domačega materiala, ima pa prednosti celo v primerjavi in z uvoženimi stroji — zaradi enostavne montaže in demontaže orodij (jedrovnikov). Možno ga je tudi vključiti v zaokrožen strojni cikel izdelovanja jeder. Pri izdelavi so upoštevali tipizacijo nekaterih delov, ki jih imajo tudi uvoženi stroji. Stroj je precej zahteven saj je cikel delovanja avtomatičen.

Za pripravo na izdelavo stroja so porabili pol leta, izdelali pa so ga potem približno v dveh mesecih. Po približni oceni je stroj stal 4 milijone dinarjev. S tem, ko so ga sami izdelali, so prihranili nekaj sto tisočakov.

Foto: M. P.

Predstavljamo vam razvojni oddelek Tio Idrija

Brez tržnih analiz je težko načrtovati razvoj

V idrijski enoviti delovni organizaciji TIO je razvojno delo organizirano v okviru razvojno projektivnega sektorja, ki je razdeljen na dva oddelka in sicer na oddelek razvoja in oddelek projektive. Glede na vrsto proizvodnje dela razvoj na treh področjih, to je na področju klimatizacije, instalacijske tehnike in industrijske opreme.

Oddelek za področje razvoja klimatizacije, ki je na Titovi 126 in 124 v Ljubljani, kjer imajo razvojno delo tudi druge DO, obravnava predvsem naslednje smeri: distribucijo zraka v prostore, protihrupno zaščito in protipožarno zaščito.

Oddelek za področje instalacijske tehnike dela na razvoju predfabriciranih instalacij za stanovanjske objekte, hotelske in podobne objekte. Na področju razvoja industrijske opreme, kamor spadajo bojlerji, akumulatorji, tlačne posode itd. delajo sedaj na razvoju sončnih bojlerjev in akumulatorjev toplote.

Razvojni oddelek vsako leto izdelava plan razvoja, ki ga potrdi delavski svet delovne organizacije TIO.

Uvajanje novega izdelka v proizvodnjo traja od pol do enega leta, če izdelek ni že prej prodan. V tem primeru pa poteka uvajanje v proizvodnjo pod posebnimi pogoji — precej hitreje.

Oddelek je skupaj z delovno organizacijo nabavlja laboratorijsko opremo. Uvozni del opreme je skoraj kompletan. Po planu razvoja pa bi morali letos nabaviti še merilne proge — to pa je predvsem oprema, ki jo je moč dobiti na domačem tržišču. V to opremo spadajo razni kanali, merilna soba za testiranje distribucijskih naprav ter kompletna oprema za pripravo zraka.

Ostala dva oddelka zaenkrat ne načrtujeta nabave opreme, ker vsa atestiranja opravijo zunanje, v ta namen registrirane in-

stitucije (ZRMK in Fakulteta za strojništvo v Ljubljani).

V času, ko razvojni oddelek še ni imel svoje opreme, je izdelke iz zvočno izolacijske zaščite in protipožarne tehnike atestiral ZRMK Ljubljana.

Program razvoja nastane na osnovi potreb tržišča, kar često ni zadostna ocena za začetek razvoja kakega izdelka. Pogosto je to le želja posameznih projektantov, kar pa v praksi ne da vedno pričakovanih rezultatov. Zato razvojni delavci menijo, da bi bila na nivoju sozdana nujno potrebna boljša analiza tržišča, saj bi se lahko le na ta način mnogo boljše usmerjal razvoj.

Razvijalci izdelkov za protipožarno zaščito delajo na atestiranju izdelkov s področja protipožarne zaščite v Zvezni republiki Nemčiji in v Avstriji. Za izdelek protipožarne lopute imajo dolgoročno pogodbo s firmo Nickel, ki naj bi ji letos dobavili okoli 3000 komadov protipožarnih

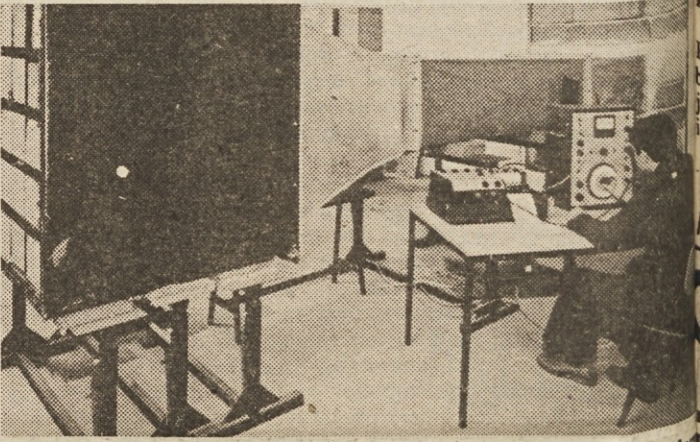
loput. Pridobili so že prve ateste sedaj pa atestirajo še nekateri dodatne izvedbe tega izdelka. Avstriji bodo ta izdelek prodajala firmama Euroklima in Calicqu.

V teku je razvoj programa Roterm in Efaflexvrat.

Razvojni oddelek dela predvsem pri zamenjavi tuje opreme s materialov z domačimi.

Glede na to, da je zahodno tržišče že zapolnjeno z izdelki programa idrijskega TIO, vidijo delavci te delovne organizacije možnosti za izvoz samo nekaterih zahtevnih izdelkov, ki morajo biti opremljeni z vsemi potrebnimi atesti. Menijo pa, da so velike možnosti za izvoz njihovih izdelkov še na vzhodnem tržišču, predvsem v Sovjetski zvezi.

Delavci TIO Idrija so doslej čutili pomanjkanje dolgoročnega razvojne usmerjenosti svojega IMP. Upajo, da se bodo s formiranjem razvojnih skupin za pripravo dolgoročnega razvoja sozgodno leta 2000 določile bolj jasne smernice o razvojnih nalogah, nas čakajo v prihodnje. Doslej takih usmerjenosti sploh ni bilo, najbrže zaradi velike konjunkturne, ki je dolga leta vladala na domačem tržišču.

Del merilne proge za dušilnike z analizatorjem hrupa in regulatorjem

KAKO DELAJO NAŠE KOMISIJE ZA INOVACIJE? ● KAKO DELAJO NAŠE KOMISIJE ZA INOVACIJE ● KAKO DELAJO NAŠE KOMISIJE ZA INOVACIJE ● KAKO DELAJO NAŠE KOMISIJE ZA INOVACIJE

Za inovacijo potrebuješ »žilico«

V letu 1983 je komisija za inovacije v Kliminem tozdu Industrijska proizvodnja dobila 6 predlogov. V knjigi, kjer so natančno popisani vsi inovacijski predlogi v tem tozdu od leta 1978, pa ima zadnji zaporedno številko 67. Čeprav nekaj od teh predlogov ni bilo realiziranih, vidi-mo, da v Industrijski proizvodnji inovacij in koristnih predlogov ne manjka.

Delo inovacijske komisije je njen predsednik Miha Močnik takole opisal: »Ko dobimo predlog, komisija najprej oceni, če je koristen. Če predlog prinaša res nekaj novega in ga je možno uvesti v prakso, dobi predlagatelj takoj simbolično nagrado 500 dinarjev. Istočasno imenujemo komisijo, ki mora strokovno oceniti tehnično vrednost inovacijskega predloga. To včasih traja nekaj časa, saj moramo v mnogih primerih naročiti meritve v zunanjih institucijah.«

Tako se zgodi, da morajo avtorji nekaterih predlogov kar dolgo čakati na strokovno oceno. Od šestih lanskih predlogov, na primer, je bil doslej uresničen le eden in sicer predlog Draga Valenška za racionalnejšo proizvodnjo delbag filtra. Ravno ta predlog je bil vložen zadnji, to je decembra. Toda korist je bila očitna, avtor pa je sam izdelal tudi orodje, s katerim je delo močno poenostavil in zadeva je že uresničena.

Daljši pa je postopek, ko avtor na primer predlaga nov izdelek. V tem primeru je najprej treba narediti prototip in izmeriti njegove lastnosti. Šele nato lahko ocenjujejo, ali je novost primerna za proizvodnjo. Toda odločilno nato šele pride. Za uvedbo redne proizvodnje ni dovolj imeti tehnično dober izdelek — potrebna so tudi naročila kupcev. To je naslednja stopnica, kjer lahko koristna novost pade.

Kot primer je Miha Močnik navedel regeneratorski odpadni toplotni, katerega avtor je Avgust Črepinšek. Ko so ta izdelek predstavili, so kupci kazali kar

precej zanimanja. Ko pa je prodaja poskusila to zanimanje spremeniti v čvrste pogodbe, ni bilo naročil. Ker pa ni naročil, ni bilo naročil in tudi ne ngrade.

»Zanimivo, da nove stvari zelo težko prodirajo,« pravi Miha Močnik. »O razvoju in novostih sicer mnogo govorimo, toda v praksi kupci slej ko prej iščejo utečen program.«

Avgust Črepinšek je v tozdu Monatažna proizvodnja vodja razvojnega oddelka. Ali je prav, da tudi razvijalci kandidirajo za inovacijske nagrade? sem vprašal tov. Močnika.

»Zakaj pa ne? To določa tudi naš pravilnik. Seveda pa imamo drugačen koeficient, če nekdo predlaga inovacijo s svoje delovnega področja. V takšnem primeru je nagrada manjša.«

Dotaknila pa sva se tudi vprašanja, kako komisija spodbuja inovacijsko dejavnost.

Miha Močnik je povedal da imajo mentorja, Alojza Amona, ki inovatorjem pomaga. Vsak delavec ni dovolj spreten, da bi svojo zamisel ustrezno popisal, naredil skico in sploh kompletiral svoj predlog. V tem primeru lahko računata na pomoč.

Dodal pa je še: »Res je, da večinoma dajejo predloge za inovacije vedno isti ljudje. Tako je, ker za inovativno dejavnost potrebuješ žilico. Kdor jo ima, bo večkrat predlagal kakšno izboljšavo ali novost. Če pa človek te žilice nima, najbrž ni načina, da bi ga spodbudil k inovacijski dejavnosti.«

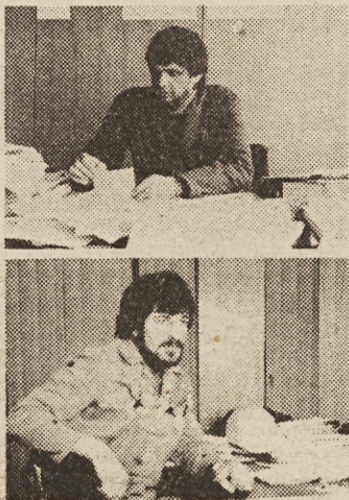
Ali mislite, da komisija, tehnične službe in prodaja v vašem

tozdu naredite dovolj za inovacijsko dejavnost? sem vprašal na koncu.

»Res je, tu je potrebno sodelovanje vrste dejavnosti. Najbrž bi vsak od nas lahko naredil še več,« je dejal Miha Močnik.

»Lahko pa zatrdim, da prav vsak predlog pošteno obravnavamo in se tudi resnično trudimo, da bi koristne predloge prenašali v prakso. Žal pa imamo marsikdaj hude težave. Prodreti z novim je včasih težko.«

L. J.

Inovatorja iz Livarja: Alojz Miklavčič in Vojteh Hočevar.

Livar: Koristne tehnične izboljšave

V Livarju so imeli leta 1982 8 inovacij, ki jih je nagradila Raziskovalna skupnost občine Grosuplje.

Lani so inovatorji prijaviili niz tehničnih izboljšav. V vrsti predlagateljev teh izboljšav so Alojz Miklavčič, Miro Papež, Vojteh Hočevar, Alojz Erjavac in Alojz Skubic.

Kakšne izboljšave so predlagali?

Miro Papež je mehansko skonstruiral prenos okvirjev — to je obtežitev kalupa pred vlijanjem železa v kalup. S tem so razbremenjeni trije delavci dnevno, to se pravi, da je razbremenjen v vsaki izmeni en delavec, ker je prej en delavec v izmeni prenašal okvirje s pomočjo pnevmatskega cilindra z ene strani proge na drugo stran.

Na istem stroju je na predlog Vojteha Hočevarja Miro Papež izdelal roko za potiskanje palet na končni valjčnici taktnega konvejerja. Tu je zaradi stalnega pogona valjčkov prek elektro pogona prihajalo do precejšnje obrabe palet.

Ko se je paleta spustila na vrteče valjčke, je nekaj časa drsela, dokler ni dobila potrebne hitrosti, zaradi česar so se spodnji robovi obrabljali. Paleta je bilo

treba do takrat letno menjati, oziroma jih popraviti.

Alojz Miklavčič je izdelal elektro vezalni shemi za obe novograjeni napravi na taktnem konvejerju (prenos okvirjev, potiskanje palet) ter ju povezal v avtomatski cikel delovanja stroja.

Jedrski stroj Hottinger je predelal na domač elektro material in s tem Livarju prihranil devize za uvoz rezervnih delov. S to predelavo se je povečala zanesljivost stroja.

Sedaj skupaj s sodelavci pripravljata uskladitev priprave peska po grupah in uskladitev komandnega pulsa priprave peska z dejanskim funkcionalnim stanjem livarne. Tako bo olajšano delo tistim delavcem, ki delajo pri pripravi peska in tudi vzdrževalcem.

Vojteh Hočevar je napravil izboljšavo na dvigalih, kjer so bila problem končna stikala. Končna mehanska stikala je zamenjal s končnimi induktivnimi stikali.

Pri mehanskih stikalih so bili

Inovacije brez komisije

V Livarju še nimajo komisije za inovacije, imajo pa inovatorje, ki jih doslej še niso nagrajevali, ker niso imeli pravilnika inovacij in tudi ne meril, po katerih bi ugotavljali prihranke. V letu 1982 so imeli 8 inovacij, ki jih je nagradila Raziskovalna skupnost občine Grosuplje.

Inovacije iz lanskega leta pa še niso nagrajeane.

Prav sedaj pa ima delovna organizacija Livar v javni obravnavi pravilnik, v katerem je predvidena komisija za inovacije in referent, ki bo skrbel za strokovno delo na področju inovacij, zbiranje predlogov. Pravilnik tudi predvideva zaščito izumov, koristnih predlogov in tehničnih izboljšav.

namreč povzročitelji težav prah, maščoba itd., medtem ko z zamenjavo stikal odpadejo vsi problemi.

Skupaj s sodelavci pa sedaj pripravljata pri kaluparskem avtomatu prenos aluminijastih palet, ki jih sedaj prenašajo ročno.

Alojz Erjavac in Alojz Skubic sta pa predlagala in izvedla novo delitev oziroma zmanjšanje števila palet na taktnem konvejerju od 76 na 74 in s tem odpravila pogosto zatikanje palet med seboj, ker so bile pregosto nameščene. Zato so bili pogosti zastoji na liniji in tudi pesek se je precej razsipaval. Zdaj teh napak skorajda ni več.

Poleg tehničnih izboljšav pa je bilo v tej delovni organizaciji tudi par koristnih predlogov.

Tako so na predlog Martina Butkoviča uredili ogrevanje sanitarne vode iz hladilnega sistema kupolnih peči. Na ta način so zagotovili precejšen prihranek energije, kurilnega olja (32500 litrov letno).

Na predlog Alojza Skubica, Vojteha Hočevarja in Danijela Zupanciča so podaljšali linijo Disamatic.

M. P.

Novost iz tozda Iso — v sodelovanju s štorsko železarno

Elektroindukcijske peči

Konjiški tozda ISO se je lani vključil v projekt razvijanja in izdelave opreme za livarstvo elektroindukcijskih peči. Program je nov in je skupno delo Železarne Štore, Inženiringa Bled in tozda ISO. Doslej so v tozdu izdelali tri agregate lončnega tipa in en agregat tipa K/16 (kanalska receptorska peč 16 ton).

Z razvojnimi programi elektroindukcijskih peči bodo nadaljevali, saj pravijo, da je to dovolj perspektiven za celotno jugoslovansko območje.

Poleg teh štirih že izdelanih in prodanih agregatov imajo v delu še dve peči za investitorja v Novem Sadu in Ilijašu.

Indukcijske peči se uporabljajo v livarnah za taljenje, pregrevanje in vzdrževanje taline na željeni temperaturi. Kot smo napisali, je ISO izdelal dva tipa peči: lončne in kanalske. Lončne peči se uporabljajo za taljenje raznih kovin: aluminija, medenine, jekla, bakra, sivca železa.

Kanalske peči pa se uporabljajo v železolah kot zbiralniki taline, v katerih se talina

vzdržuje na določeni temperaturi, če je potrebno pa tudi pregreva. V livarnah barvnih kovin pa se uporablja tudi kot talilni agregat.

Indukcijske peči imajo pred ostalimi talilnimi agregati nekatere prednosti in sicer:

- neposredno sproščanje toplote v talino,
- ni lokalnega pregrevanja taline,
- minimalni odgori materiala zaradi enakomerne temperature,
- intenzivno mešanje taline in s tem dober izkoristek zlitin,
- velika fleksibilnost agregata glede na kvaliteto litine,
- natančna regulacija dove-

ISO Kračun, ugotavljajo, da je šlo razvojno delo v pravo smer in dajejo ti agregati pričakovane rezultate.

»Moram pa poudariti«, je dejal Kračun, da so vsi doslej zainteresirani kupci čakali na rezultate preizkusov.

Ponudba za te agregate je na tržišču precej in pričakujemo, da se bo komercializacija tega programa začela odvijati v letošnjem drugem polletju.

Pripomni pa moram, da ta program ni visoko akumulativen in je zato nujno potrebno, da se bo tozda vključeval v izvoz, kar pa je odvisno od Inženiringa.

Problemi v tem programu so predvsem kadrovske, ker v IMP-ju še ni strokovnjakov, pa v kreditiranju kupcev.

Za izvajanje tega programa so v ISO predvideli proizvodno halo, za katero je v pripravi investicijski elaborat, ki zajema tudi ureditev obstoječih proizvodnih prostorov.

»Družbena klima«, pravi direktor Kračun, ni naravnana za tak program, saj z vedno novimi ukrepi ne omogoča realizacije tudi sicer dobrih programov. Naš tozda ne razpolaga z kdove količnimi finančnimi sredstvi, zato obstaja bojazen, glede sestave finančne konstrukcije. V tozdu bomo vsekakor poizkušali storiti vse, da bomo zastavljeni program realizirali, ne sicer naenkrat ampak po fazah, seveda odvisno od sredstev.

Smatram pa, da je nujno potrebno dobiti strokovnjake v IMP-ju za omenjeni program, saj bomo v nasprotnem primeru samo priskledniki tega programa.

MARIJA PRIMC

Trata-Avtomatika

Johnson kupuje sistem 300

Tozda Trata — Avtomatika uspešno razširja sodelovanje s firmo Johnson. Marca so tujemu partnerju poslali 150 regulacijskih krogov sistema 300 v vrednosti 40.000 mark. Vključene so vse naprave tega sistema od regulatorjev in senzorjev do elektromotornih pogonov in mešalnih pip. To pa je šele začetek. Letos pričakujejo, da bo Johnson na Trati kupil 1.500 regulacijskih krogov sistema 300.

L. J.

dene moči in s tem temperature taline.

— uporaba cenejših materialov za proizvodnjo litine (odstružki, jekleni odpadki),

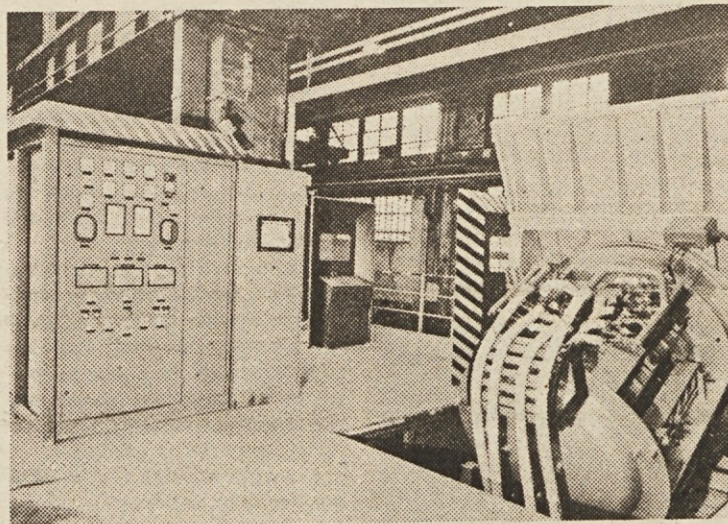
— enostavna izdelava talilnika (obzidava) iz različnih palnih mas (kisle, bazične, nevtralne mase),

— minimalno onesnaženje okolja z dimom in s plini, ne povzroča ropota itd.

— majhni stroški vzdrževanja.

Trženje tega programa je v veliki meri odvisno od uspeha prodanih in montiranih peči, saj tozda ni razpolagal z rezultati dejanskih parometrov, ki se zahtevajo za te agregate.

Kot je dejal direktor tozda

Delovni prostor lončne peči z obrnjenim talilnikom.

V začetku letošnjega leta so v tozdu Trata — Avtomatika začeli proizvajati zanimiv nov program: elemente za sekundarne regulacijske kroge, ki krmilijo delovanje tako imenovanih »fan coil« sistemov ogrevanja in hlajenja. Trata izdeluje elektronske regulatorje in regulacijske ventile.

Prve tovrstne naprave so že vgradili v glavni beograjski pošti, aprila pa so pripravili pošiljko za športni center v Tuzli. Trata ima v proizvodnji elementov za sekundarne regulacijske kroge stike s sarajevsko Unikom, ki izdeluje radiatorje s prisilnim kroženjem zraka. Na sejmu Alpe Adria so tak aparat z vgrajeno Tratinno regulacijo predstavili tudi naši javnosti.

Posebej pa je razveseljivo, da ima tozda Avtomatika tudi dobre možnosti za izvoz teh elementov, saj pri delovanju dosegajo vse karakteristike najsodobnejših svetovnih izdelkov, konkurenca pa je tudi cena. Naš razvoj je našel takšne konstrukcijske rešitve, da lahko s ceno konkuriramo tudi švicarski firmi SCS, ki ima najcenejše naprave te vrste,« je rekel direktor Avtomatike Boris Gazvoda. »Pri tem pa niso cene, po katerih ponujamo ta izdelek, tujcem prav nič nižje od cen, ki jih zaračunamo domačim kupcem.«

Gazvoda je še povedal, da sta za nakup teh naprav med drugim zainteresirani obe veliki svetovni firmi Honeywell in Johnson. Obe sta Tratinno avtomatiko že novembra vzeli na preizkušnjo. Doslej na testih ni bilo nobenih težav, vendar pa Zahodni partnerji zdaj preizkušajo še življenjsko dobo teh naprav. Gazvoda je prepričan, da bodo naprave prestale tudi ta odločilni preizkus in bo Trata v drugem polletju dobila lepa izvozna naročila.

Na sliki: Usmerjanje prostorskega regulatorja. (Foto: L. J.)

Kaj je in kako deluje »fan coil« sistem?

Gospodarno ogrevanje in hlajenje

V tozdu Trata Avtomatika so razvili regulacijske naprave za tako imenovane »fan-coil« sisteme ogrevanja in hlajenja. Ker so ti sistemi znani tudi v svetu, je prav, da jih predstavimo v našem Glasniku.

Splošen svetovni napredek je v ogrevanju in hlajenju. Vse smeri napredka v teh smerih so tudi pri nas. Ena od teh smeri je v vse večjem obdobju v bivalnih delovnih prostorih, kar je povezano z ustrežnejšimi klimatskimi pogoji v teh prostorih. V mnogih prostorih so začeli postavljati naprave za klimatizacijo, kar pomeni, da se v teh prostorih delava elektronski procesi izdelave elektronske, farmacevtske in druge industrije kot tudi zdravilne človeka (moderne bolnišnice). Podobne zahteve imajo tudi poslovne zgradbe, biroji in hoteli, ki so postali tako veliki in zapleteni, da stari način pregrevanja z odpiranjem oken ni več mogoč.

Da bi zadovoljili zahteve, so v takih objektih vgrajeni sistemi ogrevanja, hlajenja, prezračevanja in klimatizacije. V naših klimatskih conah je potrebno vsaj centralno ogrevanje objektov in prezračevanje. Medtem ko je problem ogrevanja posameznih prostorov s centralno kurjavo relativno lahko rešljiv, pa je zagotovitev ustreznega prezračevanja precej težja.

Prezračevanje se lahko doseže s centralnimi nizkotlačnimi sistemi za pripravo zraka, ki ga posameznih prostorih. Ta sistem pa je energetsko zelo potraten in slab ali pa skoraj neprilagodljiv različnim toplotnim obremenitvam posameznih prostorov.

Reševanje teh problemov poteka v več smereh. Najenostavnejši način je lokalno gretje oz. hlajenje zraka v samih prostorih. Toploto v tem primeru dovaja ali odvaja voda, medtem ko zrak dovajamo le zaradi prezračevanja (nadomestitve porabljenega zraka s svežim.) Namesto klasičnih radiatorjev so v teh prostorih vgrajeni tako imenovani »fan-coil« aparati.

»Fan-coil« je angleška sestavljena in sicer pomeni »fan« ventilator »coil« pa tuljavo. Tak aparat ima vgrajen ventilator, ki služi za prisilen pretok zraka skozi aparate toplotne menjalnice, to je vodni grelnik, grelnik in hladilnik ali pa samo toplotni menjalnik, ki pa dela

stoplo vodo kot grelnik, s hladno pa kot hladilnik zraka.

Sistem ima centralno pripravo tople in hladne vode s svojimi primarnimi regulacijskimi krogi. Sami aparati v posameznih prostorih pa imajo svoje tako imenovane sekundarne regulacijske kroge. Ravno te sekundarne regulacijske naprave pa so novost v Tratinem programu. Razvili so regulacijo na vodni strani, ki uravnava dovajanje oz. odvajanje toplote v toplotni menjalnik.

Količine dovedene ali odvedene toplote regulirajo regulacijski ventili, ki jih upravljajo ustrezni regulatorji. Ves sistem je lahko zasnovan na pnevmatskem, elektromehanskem ali elektronskem principu. Vsaka od naštetih možnosti ima svoje dobre in slabe strani. Trata je uporabila elektronski princip z elektromotornimi pogoni z zveznim delovanjem, ki daje zahtevane rezultate in je sprejemljiv za izdelavo iz pretežno domačih materialov in elementov.

Sistem take regulacije je sestavljen iz elektronskega regulatorja z vgrajenim ali kabelskim tipalom, sekvenčnega elementa z elektronskim pozicionerjem opremljenih elektromotornih regulacijskih ventilov in dodat-

nega centralnega krmilnega modula za skupno temperaturno kompenzacijo in preklon delovanja.

Elementi, ki so jih razvili v tozdu Trata — avtomatika, omogočajo različne izvedbe. Najbolj komplicirana možnost je takoiimenovani štiricevni sistem, ki ima posebej dovedeno grelno in hladilno vodo. Prednost tega sistema je v tem, da se lahko v isti zgradbi oz. istem sistemu del prostorov ogreva medtem ko se del prostorov hladi.

Preprostejši je dvocevni sistem. V tem primeru so iste cevi uporabljene v obdobju ogrevanja za dovod ogrevne, v obdobju hlajenja pa za dovod hladilne vode. Stavba ima centralno pripravo grelne oz. hladilne vode in od tu temperaturni regulatorji dobijo signal, ko morajo krmiliti ventile namesto na grelni, na hladilni način. Ta sistem je seveda precej cenejši, ne daje pa take prilagodljivosti toplotnim obremenitvam kot štiricevni sistem.

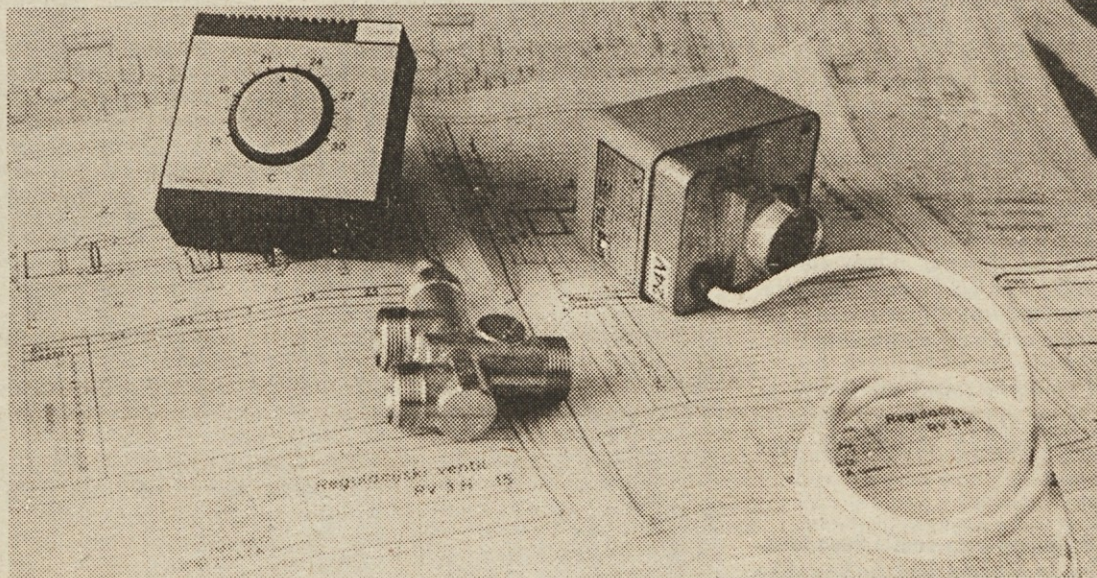
»Fan-coil« aparate lahko uporabljamo tudi samo kot grelnike. Regulacija ima podobne elemente kot dvocevni sistem, le da je regulator še enostavnejši.

V doslej opisanih sistemih je pretok zraka skozi aparat povzročal vgrajen ventilator. Zrak, ki ga dovajamo za prezračevanje, pa lahko uporabimo tudi

namesto tega ventilatorja. Iztekanje iz ustreznih oblikovanih šob v takozvanih indukcijskih aparatih povzroči dodatno cirkulacijo zraka iz prostora skozi tak aparat. Dovajani primarni zrak je obenem že tudi delno nosilec toplote, preostali del toplote pa zopet dovaja ali odvaja voda s toplotnimi menjalniki v aparatu. Tudi tu obstoje štiricevni in dvocevni sistemi z regulacijo ki je na vodni strani enaka kot pri »fan-coil« aparatih.

Z uporabo »fan-coil« aparatov dosežemo v prostorih prilaganje gretja oz. hlajenja trenutnim obremenitvam prostora. Z indukcijskimi aparati pa lahko razen tega še delno ali popolnoma obvladamo vlažnost zraka v prostorih z ustrežno predpravo primarnega zraka. V kolikor pa je treba več posameznih prostorov klimatizirati to je kontrolirati temperaturo in vlago v prostorih, se to izvede navadno s centralno klima napravo in lokalnimi dogrelniki in hladilniki. Klima naprava je regulirana tako, da pošilja v prostore ustrežno predgret oz. predhlajen zrak primerno vlažen tako, da lahko lokalna regulacija vodnih dogrelecev oz. hladilcev vzdržuje v prostorih ustrežne klimatske pogoje. Tudi v tem primeru so elementi regulacije v bistvu enaki predhodnim sistemom.

JANEZ SMOLE

Avtomatiko za »fan coil« sistem sestavljajo (z leve): prostorski regulator, regulacijski ventil in elektromotorni pogon regulacijskega ventila. (Foto: L. J.)

Laboratorij za termooenergetiko opravlja od leta 1983 sistematične preizkuse prenosnih lastnosti U-cevni toplotnih prenosnikov iz proizvodnje IMP-jevega tozda Stah.

Cilj teh raziskav je ugotoviti eventualne rezerve v projektiranju in dimenzioniranju teh naprav.

Dosledaj smo preizkusili že več prenosnikov od 2 m² do 170 m² površine in uspeli izlučiti področja, na katerih so bile pretirane rezerve pri oceni možnega prestopa toplote.

Ob preizkusih smo razvili tudi poseben matematično fizikalni model prenosnika, ki nam bo kasneje omogočil tudi preslikavo rezultatov preizkusov v razvoj nove družine U-cevni prenosnikov toplote. Ta model je sestavljen prof. dr. Tuma.

Trenutno je delo pri analizah prenosnih lastnosti brez spremembe agregatnega stanja že dalo zadovoljive rezultate. Preizkusi pri uporabi pare pa kažejo, da je tukaj merilno tehnična problematika precej zahtevnejša. Tudi navedba v literaturi dajejo zelo različne rezultate, kar je verjetno posledica teh težav. Izkušnje, ki smo jih nabrali ob teh preizkusih s kondenzacijo pare, so nam že omogočila razlago nekaterih specifičnih pojavov pri praktičnih aplikacijah v industriji in ogrevanju.

Skupaj z razvojnimi oddelkom IMP-jevega tozda Stah pa pripravljamo novo družino prenosnikov, ki bodo zaradi ugodnejšega poznavanja lahko konkurenčni tudi na področju velikih prenosnikov toplotnih kapacitet preko 10 MW in uspešno vklapljanje na zunanja tržišča.

Na sliki: Prenosnik toplote za centralno ogrevanje v toplotni postaji Gorenje TGO, Titovo Velenje.

as. mag. MIHAEL GRUDEN, dipl. inž.

Z dobro organizacijo in visoko zavestjo so rešili vse težave

Iz Delovne enote Irak smo prejeli obširnejši reportažni zapis o delu in življenju na enem izmed projektov v Iraku, kjer izvaja dela IMP. Predstavili vam bomo KOL-7, velik in zahteven objekt, kjer so se naši delavci zelo izkazali, saj so delo kljub mnogim težavam opravili v dogovorjenem roku. Ravno te dni teče predaja objektov, zato je prav, da predstavimo ta projekt in obenem čestitamo vsem, ki so zaslužni za dobro opravljeno delo.

Uvodne podatke je dal vodja projekta Konrad Černič:

»Projekt KOL-7 se razprostira na zemljišču velikosti 1 kv. m. Kompleks zajema: dve proizvodni hali, energetske objekte, skladišča, restavracijo in upravo z vso pripadajočo infrastrukturo. Za lažjo predstavitev vam navajam podatke, da je IMP v ta kompleks vgradil cca 188 km raznih cevovodov, 900 ton pocinkane pločevine in cca 600 km različnih kablov.

Projekt je bil prevzet na ključ, z zahtevo po kompletni funkcionalnosti z organizacijo vseh služb investitorja, kakor tudi šolanja kadrov za doseganje popolne funkcije tovarne.

Ob podpisu pogodbe 5. 5. 1981 in s pričetkom pogodbenega roka 5. 6. 1981 smo pričeli z deli brez projektne dokumentacije za izvedbo. Vsa dokumentacija se je izdelovala paralelno v Jugoslaviji v času izgradnje. Do

»Delo je bilo pridobljeno na osnovi meddržavne pogodbe med Jugoslavijo in prijateljsko državo Irak. Na tem projektu izvaja gradbena dela SCT, instalacijska dela pa IMP v sodelovanju še z dvema jugoslovanskima podjetjema, ki montirata tehnologijo proizvodnje.

IMP in SCT sta se dogovorila, da organizirata skupen nastop in tako opravita zadane naloge s čim manjšimi stroški. Z medsebojnim sporazumom smo uredili vsa vprašanja koordinacije ter skupnega koriščenja pomožnih objektov, kakor tudi spremljajočih služb.

Delno so se v ta sporazum vključili tudi tehnologi, ki bodo nadaljevali dela še po zaključku gradbeno instalacijskih del.

Ni šlo brez težav, kajti takšni koncepti niso vsakdanja praksa, vendar se je z izborom kadrov in njihovo prizadetostjo pokazal ta koncept kot učinkovit. Vse med-

pri izvajalcih iz visokorazvitih industrijskih dežel.

Tudi sami smo opazili, da v primerjavi z izvajalci kot so: Avstrijci, Francozi in Nemci, ki delajo na bližnjih objektih, ne zaostajamo v pogledu kvalitete in rokov. Res smo nekoliko šibkejši v organizaciji, kar pa je posledica celotne jugoslovanske industrije, oziroma njenega odnosa do izvoza.

V celotnem sklopu tega velikega industrijskega in tehnološkega zahtevnega projekta, ki nima primere v zgodovini IMP-ja in koliko nam je poznano tudi ne v jugoslovanskem merilu, je svojo nalogo do sedaj dobro opravil tudi IMP.

Že na začetku se je v IMP organiziral tim za vodenje projekta, tako v Jugoslaviji kot na gradbišču. Pripravil je kompletna organizacijska in planska izhodišča ki so še vedno edina v IMP-ju. Osnova organizacije je bila, da sta vodstvo z operativno na gradbišču in vodstvo ter ekipa, ki delajo v Jugoslaviji celota in kot taka odgovorni za dobro izvedbo del in doseganje vseh planskih nalog.

V tem okviru je bila v sektorju izvedbe v tozdu Inženering organizirana ekipa, ki je pokrivala vso koordinacijo med IMP-jevimi tozdi in pridobivala ponudbe ter realizirala vse inozemske dobave s celotno organizacijo transporta na gradbišče.

V tozdih nosilcih EM in MM so prav tako organizirali ekipe s koordinirani. Na gradbišču ima IMP organizirano tehnično službo po dejavnostih, pripravo dela, skladišče, računovodski center in izvedbeni biro. Kot nosilec organizacije pa še kadrovsko splošno službo skupno z SCT.

Nekaj vprašanj se je pojavilo o umešanosti računskega centra, vendar je praksa pokazala, da je neobhoden na tako velikem projektu. Celotno dalje bi bilo potrebno misliti in ga opremiti s računalniško opremo, za spremljanje projekta, ne samo za vodenje računovodstva ali knjigovodstva, ampak za celotno spremljanje vseh aktivnosti na projektu. V začetku organizacije smo to predvideli, vendar zaradi celotne zaostalosti na tem področju nismo dobili podpore pri IMP, čeprav ni šlo za velika sredstva in ni bila zahtevana nobena pomoč iz domovine.

Organizacija z vsemi elementi je dobro funkcionirala, čeprav so se pojavile težave predvsem tam, kjer IMP nima svojega kadra v celoti.

Seveda pa sama organiziranost ne pomeni uspeha. Izredna pripadnost in čut odgovornosti vseh delavcev je pripomoglo k solidni afirmaciji pri investitorju.

Ni samo hvala, če trdim, da je naš projekt omenjen kot vzoren, v samih iraških vrhovih. Trudili se bomo, da bo tako tudi ostalo.

Pogovor smo nadaljevali z Romanom Kučejem, vodjem instalacijskih del na tem projektu. On je opisal, kako je teklo delo na gradbišču:

»Po opravljenih formalnostih za prevzem gradbišča smo 19. 11. 1981 pričeli z operativno pripravo gradbišča. Moram priznati, da prvi obisk na bodočem gradbišču ni bil vspešno. Saj je bila parcela v izmeri 1 kv. m sredi puščave brez virov energije in dovodnih poti. Na tem področju je bilo potrebno v zelo kratkem času vzpostaviti pogoje za življenje in delo za več kot 1.000 delavcev. IMP je prevzel še posebej odgovorno in težko nalogo in sicer organizacijo prehrane, bivanja z eno besedo družbeni standard na projektu.

Bitka s časom se je začela. Teden dni kasneje je že prispela prva udarna skupina in sicer

VILKO TAKS – vodja montaže za strojne instalacije, skupina monterjev vodovoda, ki jo je vodil vodilni monter CVETO KRAJNC ter skupina elektro-monterjev, ki jo je vodil vodilni monter tov. KOTNIK.

V tem času so bili delovni in življenjski pogoji resnično pustnijski. Stanovali smo v kontejnerjih, ki sanitarno še niso bili povezani, voda, ki so nam jo vozili z avtocisterno, ni bila pitna, hrana se je dovažala iz SCT baze na Habaniyi. Za najnujnejše potrebe po el. energiji je bil na razpolago dieselski agregat z močjo 250 kVA.

Vsi smo želeli, da se v najkrajšem možnem času usposobi kontejnersko naselje – imenovano prednaselje, za normalne »gradbiščne« življenjske pogoje. Že na prvih korakih smo se srečevali s standardno problematiko in sicer pravočasno dobavo materiala iz Jugoslavije. Bili so resnično kritični trenutki, saj potrebnega materiala ni bilo moč kupiti na iraškem tržišču. Instalacijski material smo si dobesedno sprotno sposojali na ostalih IMP-jevih projektih v Iraku in v bazi na Abu Greibu, v kolikor je bil ta tam na razpolago. Velikokrat smo morali improvizirati, oziroma se posluževati začasnih rešitev.

Čas je neusmiljeno tekkel. V tem času je prispel na gradbišče ANTON GRUDEN s svojo ekipo kuharjev in osebja, ki bo skrbelo za prehrano in družbeni standard v prednaselju in kasneje v fiksnem naselju. S svojimi bogatimi izkušnjami je pripomogel, da se je ta ekipa zelo hitro vživela v nove pogoje dela.

31. 12. 1981 je prvi pomembni datum. Ta dan je bila dobljena prva bitka s časom. Delavci so se lahko ta dan prvič okopali. Novo leto pa pričakali v pravkar postavljeni kontejnerski menzi.

Novoletno veselje je bilo kratkotrajno. Čakale so nas nove naloge in sicer izgradnja fiksnega naselja in pričetek izvajanja glavnih del, oziroma instalacij, ki bodo služile bodočemu kompleksu. Takrat smo še vedno živeli v provizorijah. Za stalno oskrbo z vodo je bilo potrebno zgraditi črpalno postajo na reki

Evfrat in 7 km cevovoda do naselja, za konstantno oskrbo z elektriko pa postaviti 17 diesel agregatov z močjo po 250 kVA.

Na gradbišču je bilo iz dneva v dan več delavcev, tempo dela pa raste. Sredi aprila 1982 smo se že preselili v fiksno naselje in si tako izboljšali življenjske pogoje na gradbišču. Tudi nova kuhinja z restavracijo je v tem času že obratovala s polno močjo. Za res in disciplino v tem objektu ter obilno in okusno hrano je skrbel tov. KOGOVŠEK. S tem so bili doseženi resnično normalni pogoji za življenje, saj so bila postavljena tudi igrišča za različne vrste rekreacij.

Naslednja delovna zmaga je bila proslavljena 1. maja 1982 in sicer postavitev prvega betonskega stebra za proizvodno halo. Ves čas izgradnje objekta smo si vsi na gradbišču z vsemi silami prizadevali za doseganje zadanih planov in seveda s tem doseganje planirane realizacije. Želim poudariti, da nam je to v celoti uspelo.

Na vprašanje o problematiki delavcev, njihovih prihodov in bivanja v Iraku, je Roman Kučej odgovoril:

»Potrebe po delovni sili so se planirale mesečno glede na potek del na projektu. Te smo prvotno skušali uskladiti na nivoju Delovne enote Irak, oziroma so bili dani odpoklici iz Jugoslavije. Žalostna pa je konstatacija, da domači tozdi – izvajalci niso sledili zahtevam, oziroma potrebam gradbišča in je prišlo v določenih fazah del do zelo kritičnih situacij glede doseganja termenskega plana oziroma zasledovanju gradbenih del. Iz tega se lahko sklepa, da domači tozdi – izvajalci niso bili pripravljeni na takšne dinamične spremembe in so pri razporejanju delavcev v tujino uporabljali preveč administrativni pristop.

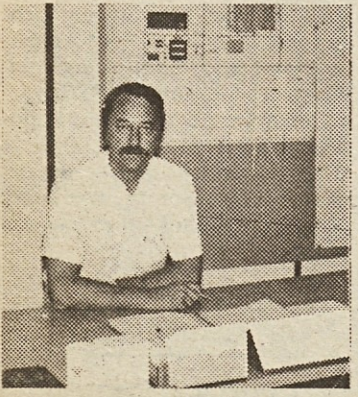
Po generalnem terminskem planu je bilo v maksimalni fazi dela predvideno 451 delavcev (instalaterjev). IMP tega števila ni dosegel saj smo imeli na gradbišču največ 231 delavcev. Iz tega se da zaključiti, da je IMP-ju uspelo z dobro organizacijo z manjšim številom delavcev v roku zaključiti svoja dela.

Specifičnost za ta projekt da praktično ni bilo velike tuacije delovne sile. Že na začetku je bil postavljen koncept, da mora vsak svoje delo zaključiti. V vodstvenem in operativnem kadru sta bila 2 primera iz obsevnih razlogov in nista imela posledic v nadaljevanju delovnih monterjih pa je pogoj zaključen objekt ali instalacije vključno z ustreznimi preiskusi. Staž navedene kadra na projektu KOL-7 je bila in pol, dve ali več. Poudarjam, da je to velika prednost, saj vsi svoje delo tudi odgovarja. Tako odpadejo kasnejše nejasnosti in prepričevanja, kdo je za kaj kriv. Ta koncept bi moral veljati tudi IMP-ju kot normalna praksa zlasti za vodilni in vodstveni kader. Kako pa ta profil kadra primerno stimulirati, pa dajemo razmislek strokovnim delavcem in družbenopolitičnim organizacijam.

Bralce GLASNIKA bi zanimalo, kateri IMP-jevi tozdi sodelovali na tem projektu.

»Na projektu KOL-7 izvajamo v glavnem dela dva montažna tozda in sicer Elektromontažni kot nosilec vseh elektromonternih del in Montaža Maribor kot nosilec vseh strojnih instalacij. Skupna vrednost instalacij znaša okrog 80 mio. US \$, od tega znaša vrednost elektroinstalacij 29,9 mio. in strojnih instalacij 41,2 mio. Razlika je bila predvidena za računski center, pripravo gradbišča in za potrebe vzdrževanja po zaključku del. Vse izmed navedenih tozdov vključil v delo tudi določena skupine iz ostalih IMP-jevih tozdov. Tako so sodelovali pri montaži tudi delavci tozdov ELEKTROMONTAŽA in KLIMA MONTAŽA in MONTAŽA KOPER. Tukaj moramo omeniti tudi delavce projekta iz biroja Ljubljana in PRIPRAVA JEKTIVE Maribor, katerih naloga je izdelava projektov in denih del in pa priprava primarne predajne, takoimenovane PREDAJNE SPORT dokumentacije.

Elektromontaža je zaradi pomanjkljivosti kapacitet in dela tudi delavce iz drugih tozdov zunaj našega sozda. Pri vključevanju teh delavcev v proces del

Vodja projekta KOL-7 Konrad Černič.

Vodja instalacijskih del na projektu KOL-7 Roman Kučej.

kumentacijo za instalacijo klime je izdelal projektivni biro Ljubljana, za energetiko pa projektiva Maribor. Vse ostale interne instalacije je projektiral DOM SARAJEVO.

IMP je nosilec in koordinater celotne projektne dokumentacije za gradbena in instalacijska dela.

Na vprašanje o organiziranosti projekta nam je tov. Černič odgovoril:

Sindikati skrbi za življenjske razmere

Na gradbišču, kjer je bilo več sto IMP-jevih delavcev, je bilo seveda organizirano tudi družbenopolitično delovanje. Rečemo lahko, da je vloga družbenopolitičnih organizacij na deloviščih tako daleč od doma še zahtevnejša kot doma, saj morajo reševati tudi probleme, ki jih doma sploh ne poznamo.

To potrjuje tudi pripovedovanje predsednika IO sindikalne organizacije KOL-7 (ta projekt ima namreč svojo sindikalno organizacijo) Milana Kokola. Povejmo še to, da je Milan Kokol prišel na projekt 24. septembra 1982, dela pa na montaži klimatskih naprav.

»To mi je prvo delo v tujini,« je začel razgovor tov. Kokol in moram priznati, da sem se zelo hitro vključil v proces dela. Že na začetku sem se odločil, da bom ostal dalj časa.

Presenetila me je organiziranost projekta. Tukaj se monter lahko resnično posveti samo svojemu delu. Za vse ostalo je prekrbljeno in na to mislijo drugi.

Kot predstavnik družbenopolitičnih organizacij na projektu KOL-7 moram poudariti, da je bilo družbeno politično življenje organizirano na visokem nivoju glede na življenjske pogoje v Iraku.

S športnimi igrami (zlasti nogomet), TV (predvajanje vedno novih video kaset) in knjižnico skušamo delavcem popestriti prosti čas in s tem ubijati monotonijsko. Popolnoma je normalno, da so nastopale težave. Tukaj se srečuje več generacij. Za IMP velja povprečna starost 26 let.

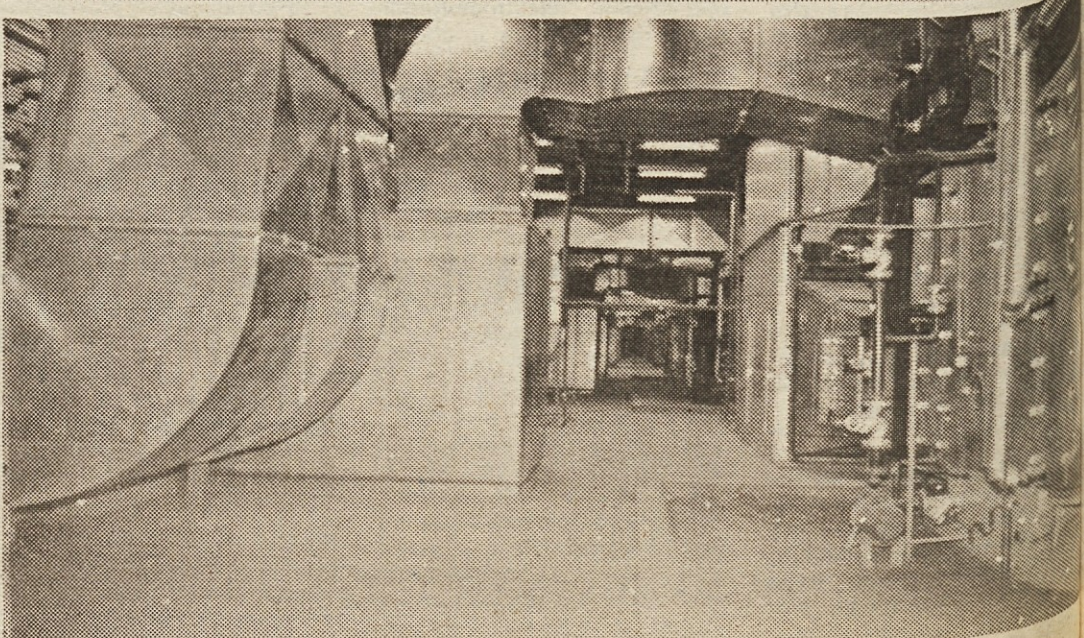
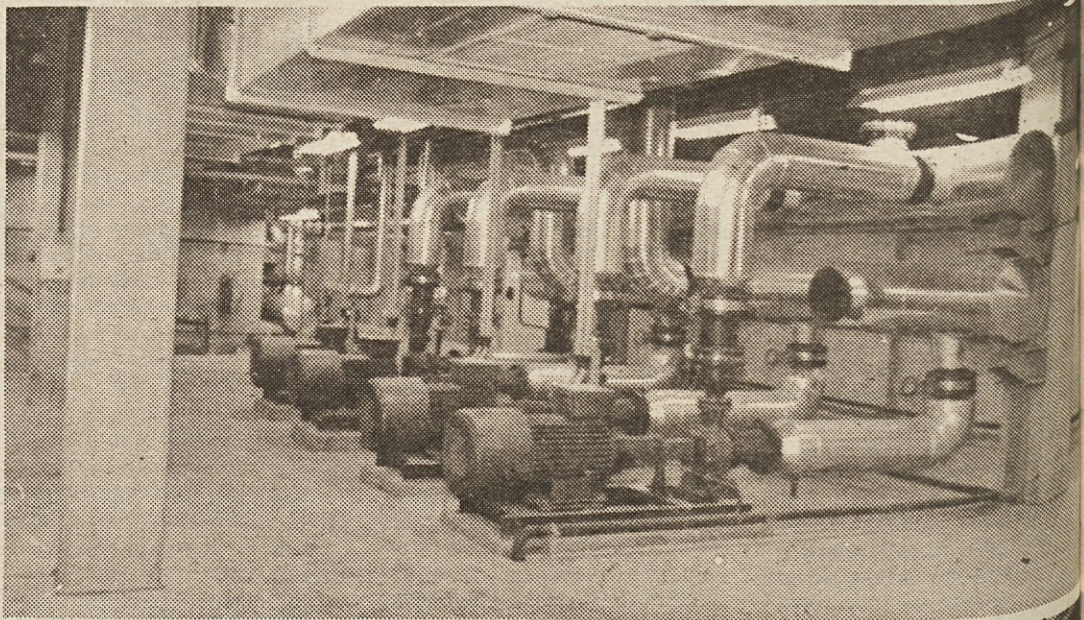
V času sprejemanja raznih samoupravnih sporazumov so delavci pokazali svojo zrelost za reševanje takšnih problemov, niso se pa strinjali z načinom pristopa.

Moram priznati, da IO OOS ni odigral svoje vloge, zlasti kar se tiče koordinacije z domačimi IO ali konferencami ter v vsklajevanju osebnih dohodkov z ostalimi delovnimi organizacijami, ki so opravljale dela na tem projektu.

Zelal bi poudariti, da nam je bilo vodstvo gradbišča stalna opora, saj so s svojo zagnanostjo v trenutku reševali strokovne probleme ali osebne probleme posameznika.

Vesel sem, da mi je bila dana možnost, da se vključim v proces dela na tako velikem projektu, saj si bom nabral bogatih življenjskih izkušenj. To bi priporočal tudi ostalim mladim delavcem, v kolikor se bo za to nudila prilika.

Razgovore sta vodila Jana Hvallec in Roman Kučej. Vse slike je posnel Ciril Petrak.

Zgoraj: Črpalna postaja v energetskem objektu, spodaj strojnica za klimatizacijo.

Previdnost ni nikoli odveč

Centralna kuhinja bo uvedla redno kontrolo hrane

Centralna kuhinja v Vojkovi ulici bo na osnovi sklepa Sveta uporabnikov uslug te kuhinje sklenila pogodbo, uvedla redno kontrolo higiene v obratu družbene prehrane ter redne preglede živil in proizvodov, iz katerih pripravljajo tople malice. To nalogo bodo poverili oddelku inšpekcijskih služb pri Republiškem zavodu za socialno medicino, s katerim bodo sklenili pogodbo. Za redne preventivne preglede so se odločili, da bi pravočasno odkrivali pomanjkljivosti pri nabavi in pripravi živil. Znano je namreč, da se v Sloveniji pogosto pojavljajo okužbe s hrano, ki jo pripravljajo obrati družbene prehrane.

Doslej se je v centralni kuhinji in v IMP-jevih razdeljevalnicah malice (razen v Promontu) opravljala sanitarne preglede Sanitarna inšpekcija po svojem razporedu.

V menzi na Vojkovi in razdeljevalnicah na ljubljanskem območju doslej ni bilo nobene hušje zastupitve s hrano, kar lahko pripisemo dobremu vzdrževanju in čistosti. Z redno kontrolo pa želi uprava Centralne kuhinje zagotoviti, da bo hrana tudi v bodoče higiensko neoporečna.

M. P.

Krvodajalci v Klimi Celje

Vključujejo se vedno novi

Odkar obstaja v Sloveniji prostovoljno krvodajalstvo, imajo tudi v celjski Klimi organizirane krvodajalce. Za prizadevno udeležbo na krvodajalskih akcijah so Klimini krvodajalci lani dobili zlato plaketo ob tridesetletnici krvodajalstva.

Pravzaprav so imeli v Klimi krvodajalce že pred letom 1953, ko se je kri še plačevala. Ko je nato Rdeči križ postavil krvodajalstvo na prostovoljne osnove, so Klimini delavci to humanitarno odločitev podprli in od takrat stalno skrbijo za širitev kroga krvodajalcev. Danes se okrog 80 članov kolektiva stalno udeležuje krvodajalskih akcij. To so delavci obeh tozdov Industrijska in Montažna proizvodnja, medtem ko sta v skupnih službah le dva krvodajalca. Imajo pa v Klimi več rednih krvodajalcev kot mnogi večji celjski kolektivi.

Sindikati v Klimi krvodajalce seveda podpira in jim v okviru možnosti daje tudi določeno finančno pomoč za organizacijo piknikov in izletov, kot skromno zahvalo za plemenito dejavnost.

Med Kliminimi delavci, ki so največkrat darovali kri, so Jože Tratnik (danes že upokojen, prejšnji predsednik aktiva), pa Gusti Oštr, Peter Karajčič, Ferdinand Ramšak (predsednik aktiva krvodajalcev) in Konrad Lenart (namestnik predsednika). Navedli smo le nekaj imen, ker imamo premalo prostora, da bi našli vse prizadevne člane.

V Klimi imajo tudi okrog 30 krvodajalcev z rednimi krvnimi skupinami, ki jih Zavod za transfuzijo kliče na pomoč tudi zunaj rednih krvodajalskih akcij. Zato aktiv ne more voditi natančne evidence, kolikokrat je vsak posameznik daroval kri. Po podatkih aktiva je 30 Kliminih krvodajalcev darovalo kri več kot petindvajsetkrat.

L. J.

Naša akcija za »belo Ljubljano«

Po dolgi moreči zimi se je v aprilu vsa Ljubljana odločila za veliko spomladansko čiščenje okolja.

Tudi naša delovna skupina je (Inženiringov Oddelek za investicije v tujini) razmišljala o tem in se odločila, da prvi toplejši dan nameni čiščenju svojega delovnega okolja.

Znano je, da je bil vrt v Likozarjevi 6, kamor smo se preselili decembra 1983, eden lepših vrtov v tej okolici, kar nam je potrdilo tudi podjetje Rast, ki je svoj čas skrbelo zanj. Ob zamenjavi lastnika in pri adaptaciji stavbe je bil nekako pozabljen in zadnje čase je kazal kaj žalostno podobo. Nekaj let ni bil strokovno vzdrževan, pa tudi gradbinci so ob odhodu marsikaj pozabili na njem.

Po zgledu drugih krajanov smo se tudi v našem oddelku odločili napraviti malo reda okrog hiše. Dogovorili smo se, da bo očiščevalna akcija v torek 10. 4. 1984.

Do sredine dopoldneva smo bili na svojih delovnih mestih in postorili najnujnejše za ta dan. Nato pa smo poprijeli za motike, grablje in samokolnico in se lotili dela. Orodje je priskrbel naš vodja Jože, ki je tudi strokovno vodil delo. Skupaj z Jokom sta opravljala težja dela: obžagala sta drevesa in grmovje, obrezala vrtnice in odvažala odpadni material, dekleta pa so okopale rože

in pograbile trato. Prav škoda je, da sta mah in odpadlo listje že tako uničila trato, da jo bo potrebno povsem obnoviti.

Delo ni bilo lahko. Vsi smo morali krepko pljuniti v roke in težko bi rekel kdo, da so se motika in grablje držale Alenke, ampak je Alenka krepko z njimi grabila trato, čeprav je ravno ta dan praznovala svoj rojstni dan. Zagotavljala nam je, da se ga bo še dolgo spominjala. Celo Saška, ki hodi v službo v »duetu« se je izkazala kot urna in spretna vrtnarica. Delo se je kar zavleklo, saj vrt ni tako majhen, kot izgleda na primer iz 3. ali 5. nadstropja sosednje stavbe. Seveda smo se morali zato med delom tudi malo »podpreti«, saj vreča ne stoji sama pokonci. Potem pa še en »HO-RUK« in delo je bilo opravljeno.

Seveda pa akcija ne bi izpolnila svojega namena, če ne bi upoštevala pravila, da naj bo koristna in prijetna. Hotele smo preizkusiti moško moč in spretnost v prevažanju deklet v samokolnici. Tako je Joko odlično položil izpit, saj je Vido srečno pripeljal na cilj.

Vseskozi je z nami delal Viki Kovič, ki je pospravil odvečno

pohištvo v klet in bil zadovoljen nami, ker smo hitro in dobro opravili delo. To delo čaka še Rast.

Zadnji sončni žarki pred peto uro popoldne so nas našli skupaj na balkonu naše stavbe, pošteno utrujene, a zadovoljne, da smo dobro opravili zamisljeno »čisto okolje — zdravo življenje.« S tem prizorom smo tudi ovekovečili našo akcijo.

VERONIKA GOLJA

Trata je ostala bela le malo časa

Trud je bil zaman

Osnovna organizacija sindikatov je v tozdu Trata-Avtomatičnega delala pripravila očiščevalno se valno akcijo na tovarniškem dvorišču. Sodelovalo je kar petsto članov kolektiva s predsednikom kom OOS na čelu. Toda že nekaj dni po tem čiščenju so tisti, ki imajo opraviti z redom, kar potopi zabili, kaj so videli in kakšen naj bi vladal okrog tovarne. pa pomeni ignorirati trud sodelavcev in željo po snagi.

Obraz iz kolektiva: Ivan Jerič iz tozda Iso

Stanovanje je lahko največja sreča

Že dalj časa v Glasniku nismo pisali o kakšnem delavcu iz kolektiva konjiškega tozda Iso. Zato zdaj objavljamo pogovor, ki sem ga imela s strojnim ključničarjem Ivanom Jeričem, ki je v IMP-ju že 10 let in dela v tem

tozdu v proizvodnji pri zloženjakah. Kakšna tri leta nazaj pa delal pri sestavljanju razdelilnih omar. K IMP-ju je prišel od vseh jakov.

Na vprašanje, kako je zadovoljen v IMP-ju je dejal: »Meni ni

ne manjka nič. Delo me veseli, saj sem si ga izbral po svoji želji. Z odnosi v kolektivu sem zadovoljen. Včasih sicer ni najboljši, pa to se da vse urediti, saj kakšnih večjih problemov glede odnosov ni.

Moj najsrečnejši dogodek? To pa je bil pred nekaj meseci, ko sem dobil stanovanje, ki mi ga je dal tozd. To je novo dvosobno stanovanje v bloku. Prej sem v njih večjih problemov glede odnosov ni.

Zdaj pa je edina moja želja, da bi se vpisal v tehnično strojno smeri. To mislim storiti letos. V IMP-ju nameravam ostati še naprej. Toda osebnih dohodki, se mi zdi, da bi bili lahko boljši, saj ne gredo več v korak s cenami, ki stalno naraščajo.

In moj hobi? Ta pa je streljanje s pištolo. Včlanjen sem v strelski klub Slovenskih Konjicah. Še štiri leta nazaj sem se ukvarjal z muziko. Igral sem bas kitaro. Zdaj se ukvarjam z muziko samo še doma za razvedrilo.

MARIJA PRIMC

V celjski Klimi uspešno deluje Društvo ljudske tehnike

Skrbijo tudi za tehnično vzgojo mladih

V celjski Klimi deluje zelo aktivno društvo Ljudske tehnike, ki ima tudi lepo tradicijo, saj so ga ustanovili že leta 1957. Ob ustanovitvi je bilo v društvu 50 članov, danes jih je 450.

Predsednik društva Anton Komaričič in prejšnji predsednik Miro Perkljič sta povedala, da v društvu deluje več krožkov.

Največjo težo ima zadnja leta strojno-ročni krožek. V tem krožku člani društva izdelujejo razne prototipe na podlagi razvojnih nalog. Gre za dela, ki ne sodijo v redno proizvodnjo, pa jih člani društva opravijo popoldne. Tako so zadovoljni vsi: člani društva dobijo za svoje delo nagrado, tozd dobi izdelek, pa tudi društvo ustvari določena sredstva, s katerimi razvijajo druge dejavnosti, pri katerih ne morejo zaslužiti. Poleg raznih prototipov so v strojno-ročnem krožku naredili tudi mnogo orodij, ki jih zdaj uporabljajo v Klimini proizvodnji.

V okviru strojno-ročnega krožka pa organizirajo tudi razna predavanja, na katerih usposablajo delavce za delo na sodobnejših strojih in tako tudi prispevajo k napredku proizvodnje.

Klasična dejavnost ljudske tehnike je fotokrožek. Klima ima temnico, sicer skromno, a z vso opremo za črno-belo fotografijo. V preteklih letih je zanimanje delavcev za sodelovanje v fotokrožku padlo, saj je večina fotografov začela posegati po barvnih materialih in so se s fotografijo ukvarjali bolj zasebno. Zdaj pa so barvni filmi in fotografije postali dragi — mogoče se bodo ljubitelji fotografije spet vrnili k črno-belim materialom in v krožek.

Podobno je povedal Lojze Amon, o radiokrožku. Tudi ta krožek je bil pred leti mnogo bolj aktiven. Danes pa imajo ljudje manj prostega časa, material se dobi vse težje, po drugi strani pa se je elektronika tako razvila, da lahko vsak, ki ga ta dejavnost zanima, iz kupljenih komponent

dela sam. Klimini radioamaterji poleg dela v krožku skrbijo za ozvočenje na raznih proslavah in drugih prireditvah in so znani tudi zunaj svoje delovne organizacije, saj radi vsakomur pomagajo ali vsaj svetujejo.

Zelo žalostni pa so člani Klimine ljudske tehnike, ker so predpisi zadušili njihov avtomoto krožek. Ta krožek je bil v preteklosti izredno aktiven, saj si je večina Kliminih delavcev pridobila znanje za vozniški izpit kar doma. Izšolali so nad tisoč voznikov. Potem pa je izšel predpis, da društva ne smejo več usposabljanje voznikov, če nimajo zaposlenih inštruktorjev. Tega si v Kliminem društvu ne morejo privoščiti, zato je ta dejavnost zamrla.

Klimina Ljudska tehnika pa posega tudi na področje oddiha in rekreacije delavcev. Prav Ljudska tehnika je v Klimi začela s počitniško dejavnostjo, ker so pač tu našli najprimernejšo organizacijsko obliko. Ljudska tehnika še danes upravlja počit-

niško hišico na Pohorju, medtem ko so štiri prikolice in garsonjeri v Poreču dali v upravljanje sindikatu, ki je tudi poskrbel še za dodatne počitniške zmogljivosti.

V okviru Ljudske tehnike deluje tudi planinska sekcija. Na področju rekreacije pa je njihova največja akcija tradicionalni kegljaški turnir ob Dnevu republike. Organizirajo pa tudi razne izlete — lani na primer so bili v BiH.

Zelo hvalevredno je, da Klimina Ljudska tehnika goji tudi mentorsko delo z mladino. Že vrsto let sodelujejo s štirirazredno osnovno šolo Šmartno v Rožni dolini. Začel je Ivo Selič, ki je na tej šoli uvedel fotokrožek. Klima je šoli podarila najnujnejšo tehnično opremo, vsako leto na pomlad pa njeni mentorji organizirajo tečaj. Na koncu delajo šolarji izpite in nato jih včlanijo v Klimin fotokrožek. Mnogi tudi naprej sodelujejo v njem.

Nato so uvedli še modelarski krožek, katerega mentor je Erik Weissenbach, ki pravi, da so otroci nad modelarstvom tako navdušeni, da je z njimi res užiti

tek delati. Tudi pri modelarskem krožku je Klima dala nekaj denarja za nakup materiala.

Za uspešno delo so Klimino društvo Ljudske tehnike, pa tudi nekateri njegovi člani dobili tudi republiška in zvezna priznanja.

L. J.

Naši upokojenci: Alojz Jerman

Pri IMP-ju je delal štiriinšestdeset let

V začetku aprila sem na Kodeljevem obiskala 92-letnega IMP-jevega upokojenca Alojza Jermana, ki se je upokojil leta 1951, prenehal delati pa leta 1971. Brez prekinitve je delal 64 let.

Ko sem povedala, s kakšnim namenom sem prišla, je začel

pripovedovati, da še vedno prebira Glasnik, čeprav ne prebere vsega naenkrat, saj čita s povečalnim steklom in ga branje utruja, vendar pa je vztrajen in počasi pride do konca. Potožil mi je, da težko hodi, da mu noge ne služijo več tako kot bi rad. Zato so njegovi sprehodi le ob lepem vremenu in to najdlje do trafike in lekarne in pa po dvorišču se sprehodi.

MISLI

Sedenje pri delu priporočajo, sedeti pa ni treba, da se ne dela.

Nekaterim na zadnjici opazite, da so hlače bolj umazane kot roke.

Nekaj je treba početi — sedenje je pač lažje od dela, kajne?

Če delo ljubiš, spoštujš tudi svoje potrebe.

Kdor je iznašel delo, je omogočil, da obstajajo.

FRAN VODNIK

